

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS BUDAPESTI HIRLAP

ezimü politikai napilap

1882-ik évi julius—decemberi folyamára.

A „BUDAPESTI HIRLAP” a legolcsóbb fővárosi politikai, gazdasági és szépirodalmi napilap, megjelenik minden nap, tehát hétfőn és ünnep utáni napokon is 12—16 oldalnyi tartalommal.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egy évre 14 frt. Félévre 7 frt. Negyedévre 3 frt 50 kr. Egy hónapra 1 frt 20 kr.

Beosztása figyelemmel van arra, hogy a politika, a társadalom, a művészet, az irodalom s a **közönség mindennemű érdeklődésének köre** arányosan képviselve legyen benne. A közintézetek, a nyilvános társaságok, a hatósági élet és a magánélet közléseinek szorgalmatában egyaránt kíván a „Budapesti Hirlap” buzgólni. Tekintettel van azonképen arra, hogy a család minden tagja, a komolyabb férfiak és a gyöngédebb izlésű hölgyek egyaránt találjanak benne magoknak rovatot: oktató, mulattató s ismeretterjesztő közleményeket.

A „BUDAPESTI HIRLAP” politikai magatartásának irányzója a magyar nemzeti érdekek ápolása mindenek felett.

A „Budapesti Hirlap” pártkötélkébe semmi körülmények között nem lép, de sőt fentartotta magának minden oldallal szemben a **nemzeti érdekek, a magyar politika igazainak**, a maga szabad és független meggyőződése szerinti hangoztatását.

A magyar kultúra védelmének harcászata e lap dolgozó társai, méltányosak a törekvéssel, intők a mulasztással, kíméletlenek a rosszakarattal szemben.

E mellett elsőrendű gondja a szerkesztőségnek, hogy a Budapesti Hirlap-ban e lap olvasói oly közlőnyt kapjanak kezükbe, mely a **versenyt minden tekintetben bármely belföldi vagy külföldi lappal fölvehesse, az összehasonlítást kiállja**, kiállja ugy közleményeinek gyorsasága, hitelessége és kimerítő volta, mint írónak kvalifikációja tekintetében.

Irányunk helybenhagyása, fáradozásaink megjutalmazása gyanánt áll mellettünk az a példátlan felkarolás, mely a magyar hirlapalapítás történetében hasztalan keresi párját, mely egyévi fennállás után a „Budapesti Hirlap”-ot a legolvasottabb magyar napilapok sorába emelte, s melyért a lap szerkesztősége örök bálára kötelezettnek érzi magát díszes közönségével szemben.

Azért fordulunk bizalommal a tisztelt olvasó közönséghez és kérjük becses támogatását vállalatunknak, mely hivatva van arra, hogy hazánkban a hasonló **német vállalatok** kártékony elszaporodásának hathatósan útját vágja.

A „Budapesti Hirlap” irányczikkeit rendesen írják

Kaas Ivor báró és Rákosi Jenő.

Egyéb gazdag közleményei mellett közöl e lap rendesen egy-egy érdekfeszítő regényt a legjobb szerzőktől, eredetit és külföldit felváltva.

Igy legközelebb gróf Teleki Sándornak „Garibaldi alatt” ezimü rendkívül érdekfeszítő emlékiratát.

Az előfizetési pénzek a „BUDAPESTI HIRLAP” kiadóhivatalához (Kalap-utca 16. sz.) küldendők.

Csukássy József, Rákosi Jenő

a „Budapesti Hirlap” kiadó-tulajdonosai.

615

Csukássy József

a „Budapesti Hirlap” felelős szerkesztője.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent:

KÖZSÉGI KALAUZ

VEZÉRKÖNYV

község- s körjegyzők, községbírák, községi elöljárók s képviselők használatára. Felvilágosító és utbaigazító számos jegyzetekkel s gyakorlati írománypéldákkal.

Irta
TÓTH LAJOS,

köz- és váltóügyvéd, Pestmegye volt tiszti főügyésze.

Második, jelentékenyen bővített és különös tekintettel a községjegyzői saigorlat tárgyában 1872. évi szeptember 25. kibocsátott belügyminiszteri szabályrendeletre, az újabb és legújabb törvények alapján kiegészített. Ára **fűzve 4 frt.**

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, egyetem utca 4-ik szám.)

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és kapható:

A JANGADA

NYOLCZSZÁZ MÉRTFÖLD AZ AMAZONON.

IRTA
VERNE GYULA.

Képekkel.

Ára fűzve 2 forint.

Képekkel.

REGÉNY

FRANZIÁBOL FORDÍTOTTA

VISI IMRE.



Kiadványok: VASÁRNAPI UJSÁG és (egész évre 12 frt) POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: (egész évre 8 frt) félévre 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: (egész évre 6 frt) félévre 3 • Külföldi előfizetéseket a postai megfizetésű viteldij is esztalando.

26-ik szám 1882.

BUDAPEST, JUNIUS 25.

XXIX. évfolyam.

SZARVAS AZ ERDŐBEN.

MÁHOLNAP itt lesz az ideje, a mikor ellenállhatatlan csábba hívogat az árnyas erdő s oda menekül suttogó hűsége, a ki csak teheti. Az államférfiak sincsenek kivéve az általános szabály alól s ha véletlenül jó adagja szorult beléjük a vadász-sport szenvedélyének, — bizony el is hagyják egy időre poros aktáikat, megkocskáztatva még azt is, hogy az alatt fölbillen az európai egyensúly, mely gondjaira bízott.

A mi miniszterek között pedig vannak olyanok, a kikbe ily vadászszünet sűrűsödött. B. Wenckheim Béla nagyhirű vadász volt annak

idejében, Andrássy Gyula gróf is megmászta az Alpesekeket ő felségével a zerge után, — annyira azonban tudtunkkal egyik sem vevé, hogy a férfias sportnak ezt a nemét irodalmilag is oly sikerrel mívelte volna, mint b. Orczy Béla, az ő felsége személye körüli jelenlegi miniszter.

Az ő művészi önjá után mutatjuk be azt a tájképet, melyet mai számunk élén láthatnak olvasóink. Mert tudni kell, hogy a nemes báró a rajzon és az ecset forgatásának is mestere s az 1851-ben megjelent díszes kiadású „Vadászalbumban” is négy szép kép s több kisebb rajz van tőle. Körös-Ladányban szintén több nagyobb képet készített az ottani kopóvadásztársulatról, s vadász-barátai közül számosakat ajándékozott meg sajátkezűleg készített

festményeivel és rajzaival, mindenütt méltó elismerést szerezve e speciális tárgy művészetének, melyet ő szerényen műkedvelősködének nevez. Nehány nagyobb képe Franciaországban készült s ottani vadászjeleneteket ábrázol saját élményei után, s ott is nagy becsben tartják őket barátai, kiket velők megajándékozott.

Azon rajzát, mely után mai képünk készült, fölkeresünkre engedte át gyűjteményéből a „Vasárnapi Ujság”-nak közlés végett, sőt ama cikkének fölhasználására is meghatalmazott, mely e kép magyarázatául szolgál s mely a legérdekesebb vadászalandok egyikét írja le, és pedig oly eleveenséggel, sőt mondhatnók költői emelkedettséggel, hogy benne a magyar vadász-



SZARVAS AZ ERDŐBEN. — BÁRÓ ORCZY BÉLA RAJZA.

irodalom oly hivatott művelőjét kell üdvözlőnk, a kihez e szakmában kevés van hasonló.

A «Fehér Kárpátokból», ez a címe az érdekes vadászrajznak. Leírja benne a szomolányi hegyeket, és pedig a felső-diósi erdészkerületben levő Hosszuhegyet, mint egyik legkedvesebb lejárását, oly élénk színekkel, mintha csak magunk is ott járnánk. De hadd szóljon ő maga:

«Ha egyedül a táj szépségét venném szemügyre, már e tekintetből is élvezetes volna a Hosszuhegy bebarangolása; hisz az erdő gyönyörű látványa — a vadászörömökön kívül is élvezetes annak, ki a természet istenadta szépségeit megbecsülni képes; mint műkedvelő, kinek öröme több abban, ha tanulmányokat szerezhet a természetből, én is szeretem vizsgálni a hegy, völgy, erdő, szikla, valamint a róla és alföld szépségeit is, képekké alkotom azokat képzelemben s ha lehet s időm is van rá, gyarló tehetségem szerint tanulmányokat festek, ezen gazdag forrásból merítve. De ha mint vadász járok itt — noha ekkor is szívesen nyugszik szemem a szép táj változatosságán — szigorúan követeli szenvedélyem s jó kedvem, hogy legyen benne vagy járjon rajta az, a miért jöttem: a fődíj.

A bohatai vadásztanyát elhagyva, e hegyen sokáig szálal erdőben kell haladnunk, melynek árnyában, hajnal előtt és alkonyat után, keserves az eligazodás s csak ott lesz majd tágasabb láthatár, hol a hegy gerinczére, az ugynevezett Hamovani-hátra érünk föl. Ez az egész vadász térnek közepében lévén, pompás látványt nyújt a fehér hegységnek mindenfelé elágazó hullámaira; tengerként terjed mérföldekre körös-körül a nagyszerű bükkös erdővilág, a sötét lombzat színe az őszi pirosság pettyei által már gyönyörűen változtatva, és mint egy óriási vár bástya-tornyai egy magaslanak ki a hegykupok, észak-keletnek pedig Pozsony megye románja vonul el a Vág-hegységig. Sajátos tenyészetnek szolgál e hegyhát alapul. Tetején tulajdonképeni erdőt nem hord. Roppant nagyságú százados körös, hárs, jászor és bükkfák elszórvá állják el gerinczét, sötét bárszoros sugár törzseik s gyönyörűen elágazó koronáik, melyek a súvöltó vihar, a hófergeteg előtt meg nem hajlottak még, nagyszerű látványt adnak; majd másoknak mohfedett, badar alkotásu, görsös ágaik, melyeket csak itt-ott örvendeztet meg a kikelet lombdiszítéssel, és sokaknak élettelen sudaik, melyek mint óriási utmutatók nyulnak ki az ég felé: a hegylejtőnek kövér tenyészetével sajátos és festői ellentétet képeznek. A hát magatöbnyire kopár, sziklás, sok helyütt a fődíjtől lecsipkedett sarjadékkal, részint vällig erő perje füvel van benőve, melynek csillogó kalásza a szellőben arany hullámként lejtnek, és az itt megforduló fődíj alig látszik felé a kőmárt elűnik, ott egy sajátos s a vadászra nézve nagyon érdekes helyiséget láthatunk, mert ez a vadnak épen a lejárati órákban kedvező tartózkodási helye.

De a Hosszuhegynek déli lejtője, a Hamovani alatt, magas sziklafalból áll, ez alatt a Poloma fensík terjed el, hol eleinte sűrű bokrokat, odább óriási bükköket, ritkított szálal erdőt találunk. A hol pedig nyugat felé a kőmárt elűnik, ott egy sajátos s a vadászra nézve nagyon érdekes helyiséget láthatunk, mert ez a vadnak épen a lejárati órákban kedvező tartózkodási helye.

Itt a bérz-szakadás nem hagyott maga után magas kőfalat, de csak goromba darabos görélyként terül el a lejtőn; az örökké gondos természet, századok lefolyása alatt s mindazon erőnek felhasználásával, melyek a meredélyből folytonosan szakgatnak és fogyasztanak, a menedékes helyeken pedig növelnek és szaporítanak, a szétzilált szikladarabok körét mégis annyira betöltötte, hogy a tenyészet gyökeret verhetett. Előállott tehát e sivár lejtőn egy sajátos fa- és fü állapot, mely a gyér alapból nem meríthetvén elegendő tápszert tökéletes kifejlődésre, az idő viszontagságaitól szünetlen sanyargatva s viharoktól körül övezve, inkább tengődik mint él, és oly jellegessé természet képét tár fel szemünk előtt, mihez hasonlót csak a tenyészet véghatárán, a havasok határa alatt találunk.

Az itten ritkábban elszórt bükkök és jászorok törzsének heja redős s mint a fogó ugy kapaszkodnak gyökereik a sivár alapozók. Ágaik durvák, csomósak; sudaik pedig szárazak, halványok s mereven nyújtják ki élettelen karjaikat, ezekről az idő lefejtette a mohát, mely őket hajdan bevonta s most hosszú rongyokban, szalagként lobogtatja azt a légvonal. A fűből sok kidőlt már, mert valóban nincs mi érdekel csatlakozni e háládatlan földhöz, s ott hevernek most porhanyódó állapotban, egy jövőendő nemzódás javára.

létét cselölt nem is granitottuk volna, de ott volt biz az csirában s a mint a kapától nem félt többé, mindjárt zsarnokként terjedt és foglalt, mint a bűn, ott, hol a tisztá erkölcs lankad és kitér. És a kunyhó? ott volt az is még, de mily állapotban!

..... vénült és roskadt,
Létféte fejről a szél a kalapot,
A szélet ekkép áll hajdon fölvel.

Düledéz, düledéz; félig ismerni csak;
Melyik volt az ajtó, melyik volt az ablak.

A küszöbét is benőtte már a fű s alig van, mi egykori lakhatóságáról bizonyítást tehetne még; a gyümölcsfák ugyan állanak még a kertben, de ezeken is meglátni, hogy nem őrsi senki; a szarvasvad most gyakran és bátran megfordul alattok s nem egy jelét láthattam annak, hogy erős szarvasok csapták agancsaikat a gyümölcsöző ágakhoz.

A mit ember épített, alkotott, az mind romba dőlt, a gaz ellepte lépteinek nyomát. De él még az erdő, áll a sziklacsucs még, mely épen a régi kernek most ledől kiterése szélén magasan kiemel szürke fejét a környező sűrű bükkös tömegből.

Ezen szikla gerinczére — a mint mesélték — sokszor ki szokott állani egy roppant agancsú szarvas, mely még más két, szintén erős szarvas társaságában, a teljes idény alatt, itt az elhagyott kertben és környékében gyakran megfordult. Látták őt sokszor a nult években a favágó s gyermekei, mikor még itt tanyáztak; de látta őt ez idén is épen itt, a felső-diósi erdészlegény. Azt mondták róla, hogy tülkeinek gyönyörűen lombár az állása, hogy a sok ág rajtuk csak úgy csillog az esti fenyben, tizenegyet lehet rajta megszámlálni, vagy tán még annál is többet.

E hegységben a 14-nél erősebb szarvas nagy ritkaság; mert itt az időviszontagságok, az erős téli sanyarúság, a bükkmagnak sokszori kimaradása annyira megviseli a szarvasvadat, hogy nagy számú ágakkal földiszített vagy feltűnő erős tülköi agancs nem fordul elő oly könnyen, mint a kedvezőbb éghajlatu s kövőbb tápszertel dicsekvő Bakonyban, vagy Cserhátalján. De ha a «kerti szarvas», a mint elneveztek, valóságban megfelel a mesének, akkor felséges látvány lehet, midőn a gyengébb szarvasok az alkonyatnak ünnepélyes fenyében kivonulnak az elhagyott kertbe, ő pedig kiáll a szikla csúcsára.

..... s merően maga elé bámul
Mintha gondolkodnék a mulandóságról...

A Hosszuhegynek déli lejtője, a Hamovani alatt, magas sziklafalból áll, ez alatt a Poloma fensík terjed el, hol eleinte sűrű bokrokat, odább óriási bükköket, ritkított szálal erdőt találunk. A hol pedig nyugat felé a kőmárt elűnik, ott egy sajátos s a vadászra nézve nagyon érdekes helyiséget láthatunk, mert ez a vadnak épen a lejárati órákban kedvező tartózkodási helye.

De a Hosszuhegynek déli lejtője, a Hamovani alatt, magas sziklafalból áll, ez alatt a Poloma fensík terjed el, hol eleinte sűrű bokrokat, odább óriási bükköket, ritkított szálal erdőt találunk. A hol pedig nyugat felé a kőmárt elűnik, ott egy sajátos s a vadászra nézve nagyon érdekes helyiséget láthatunk, mert ez a vadnak épen a lejárati órákban kedvező tartózkodási helye.

Az itten ritkábban elszórt bükkök és jászorok törzsének heja redős s mint a fogó ugy kapaszkodnak gyökereik a sivár alapozók. Ágaik durvák, csomósak; sudaik pedig szárazak, halványok s mereven nyújtják ki élettelen karjaikat, ezekről az idő lefejtette a mohát, mely őket hajdan bevonta s most hosszú rongyokban, szalagként lobogtatja azt a légvonal. A fűből sok kidőlt már, mert valóban nincs mi érdekel csatlakozni e háládatlan földhöz, s ott hevernek most porhanyódó állapotban, egy jövőendő nemzódás javára.

Maga a lejtő alapja, a szikladarabokból összehányt tömkeleg, melynek házajga helyenként betöltve, helyenként a kő egész nyersségben a napfényre feküdvé, majd egyedül piroszöld mohával kárpitként bevonva, majd öles magasságú perjefi vagy mindenféle gaz és bogáncs növényekkel körülvéve, az áthaladásilehetőséget a legnagyobb vigyázattal feltételezi.

Az ügyes fődíj a nehézségeket, melyek az emberi lábnak majdnem leggyőzhetlen akadályt képeznek, fel sem veszi és e «Tüskék»-nek nevezett térséget különös előszeretettel méltatva, gyakran fel szokta keresni. Akármilyen oka előszeretetének, tény az, hogy a fődíj itt nagyon szeret mulatni s szarvasokat is láttam itt már több ízben a nélkül, hogy megközelíthettem volna.

Több napi sikertelen les után le is mondtam a reményről, hogy megközelíthessem, midőn ismét erre járva, a lejtő aljához értem. Itt az ut ennek mentében lefelé kanyarul s a Tüskéktől csak alig pár ölnyi szélességű szinfallal elválaszta, ezzel egyenvalonban halad odább. A sudár-tömeg, mely az itteni erdőt képezi, nem engedte ugyan, hogy messze láthassak belé, de annyi rés mégis volt itt-ott, hogy főleg a Tüskék oldaláról észrevehettem volna, ha ezek közt a vad már kiűnn lenne. A hol csak nyílás volt a szinfallal, ott e végből óvatosan kibujtam, aztán a régi ösvény után néztem. De minden vizsgálódásom haszontalan volt, nem lehetett eligazodni, mert a felnőtt perje és gaz, a lehullott lomb és száraz ágak, melyek torlaszként védtek a Tüskék határát, a régi nyomot örökre elrejtették. Vissza is mentem még egy kissé s újra kutattam a helyeket, hol legvalószínűbb lehetett volna annak a szekerutól elágazása, de feltalálásában itt sem voltam szerencsebb.

Még mielőtt végeláthatórást tennék, hogy keresésem megbiúsulása után hová forduljak a már közelgő esti lejárás végett, a légvonalas pontos irányt biztos akartam lenni. Járás közben nem szoktam szivarozni, pedig ez e cizéla legjobb eszköz; ennek híján tehát gyűfát lobbantottam föl s füstje után láttam, hogy a szél a lejtő hosszában vett irányommal szemközt vonul.

Tovább menni a szekéruton nem volt érdemes, mert azon előny is, melylyel eddig élhettem, hogy a szinfallal át kélhatok a lejtőre, innentől megszűnt, s itt oly sűrű, hogy annyit látnék benne, mintha fejemet egy boglyába dugnám. Vagy vissza kelle tehát mennem, vagy a Tüskék közt fölmásznom.

En az utóbbit választottam, remélve, hogy ösvény nélkül is, nagy ügygyel-bajjal kőbe, fába, fűbe kapaszkodva, nagyobb zaj nélkül is följuthatok oda, hol talán több kilátásom van ma még valamit sikeresen megkísérlni, mint ide lenni.

De szerencsémre nem értem már reá ezen szándékot (mely végzettséges lett volna a mai nap eredményére) fogantatva venni. Mert e pillanatban agancsok halk csörtölése hallatszott. Eznyomban erőszakos rezgés követte fődíj szökéseinek nehéz döngölése hallatszott s az agancsok csörtölése a szarvas ittlétét minden kétségen kívül helyezé.

Mindez azon irányból hallatszott, hol a Lózsina sűrűje a kőomlás felé nyulik fel, az utóbbal felé.

Első meglepetésem után — mely természetesen lábaimat földhöz szegte — attól tartottam, hogy a vad elriadt. De erre nem adtam okot, mert még minden eshetőség ellen felvél a mellettem elnyuló szinfallal, s mert csak az imént győződtem meg arról, hogy a kedvező széllel járok, tehát neszt sem foghatott tőlem; a fődíj pedig ily körülmények közt a nesz.

A csend most ismét helyre állott; sem a rezgés, sem a csörtölés nem hallatszott, kezdett bennem a remény ébredni, hogy a szarvas még nem távozott s csak falkáját terelte be. Mitűn azonban így több perc mult el és semmi változás sem történt, türelmetlenül kezdtem válni s az ut és a lejtő közti szinfallal — mely itt igen sűrű — egy nyílásán nagy vigyázattal és óvatossággal kibujva, a lejtő szélére állottam ki.

Vártam pár percet, de semmi sem mozgult s oly csendes lett minden körülöttem, mintha valóban itt soha sem lett volna hire a fődíjnak, vagy a Tüskék közti repedések mind elnyelték volna azt; csak a bükkös tömeg suda-

rain rezgett még végig némelykor az elhaló esti szellő s a perjefűnek kalászeit gyengén ringatva, lengedezett föl a paron; a láthatár szélehez közelgő nap pedig a Holind felől osztogatta a Fehér-Kárpátokra a bucszó piros fényt.

Ha csak egy lépést teszek még előre, vége lett volna mindennek, mert a szarvas csakugyan ott volt még, és a mint most szorosabban vizsgálám szememmel a sűrűt, ime egyszerre mintha ott a tömeg ágai közt egy szarvasfő árnya sötétlenék, még pedig oly közel — oly igen közel, hogy szememnek alig mertem hitelt adni.

Ugyane perczen határozott és gyors mozdulattal visszavettem magamat a bokor mögé, melyet alig hagytam volt el, és a fegyverrel már kezeim közt ismét fedett helyen állottam. Noha ez csak pillanat műve volt, a szarvas mégis meglátta árnyajzatát s most maga indult el arról meggyőződni, nem falkájának szökevénye tagja vagy talán vetélytárs volt-e az, a mi ott mozgott?

Ez volt a válságos perc, mely a sikert kezeim közé adta. Már hallottam az agancsok csörtölését, a lassu és szabályos lombuhogást, a kimért lépteknek ünnepélyes dobogását; már meg is pillantottam — de csak részleteként — az agancsokat, a szarvas fejét, testének egyes részeit, a mint a lejtőn felém közeledett.

Fakó és deres közt álló testzeme, arcának redői s fodros szőré széles homloka, tülkeinek magassága — noha ez csak egy villogva tűnt el a szinfallal lombozata közt — már biztosá telt, hogy nagyon erős szarvas az, mely itt közelget, s most — hirtelen megállott, szejmet merev élességgel szegve azon bokorra, mely nekem ernyőül szolgált.

E feledhetlen pillanatban jól láttam ag arcának mogorra szinét, de ennél nem is többet; teste egészen el volt fedve. Rést kelle tehát keresnem s minél előbb, mert egy-két másodperc alatt okvetlen észre veend s akkor — mindeknek vége! ha most elugrik, az ernyő miatt nem löhetek. Meghajlottam a bokor mellett és itt szerencsémre egy jó nyílás a gallyak közt meglátatá velem nyakát és vállát, a mint fészgygyel felém állott; ennél több nem is kellett már és gyorsan, vállpercezen jól oda tartva, — kirepült a golyó a csöböl.

A lövésre visszavetette magát s hanyatt-homlok rohant a sziklás part mentében és mig én az ernyő alól kiugrottam — második lövést teendő — csak épen azt láttam még, hogy megvetett háttal s leeresztett fövel ugrott a sűrűbe, valamivel fölébb, mint a honnan oly ünnepélyesen kivonult. Lövéshez már nem érkeztem, mert a magas perjében nyakig volt elrejtve s mielőtt arcomhoz emeltem volna a fegyvert, már eltűnt szemem elől; láthattam azonban, hogy igen erős szarvas, hogy agancsainak gyönyörűen lombár állása van s hogy koronás mind a két tülkén.

Mind ez, a minek leírására ennyi szó kellett, a szarvas megjelenéséről egész a lövés utáni eltűnéséig — valóságban csak egy perc múlva volt.

A mint a sebesült szarvas a sűrűbe ért, szökéseinek nehéz dobogása és az agancsoknak pusztító szaggatásai hallatszottak s most egyszerre rettenetes zuhanás rendült meg, súlyos szikladarabok gördültek le a sűrűbe, törve és zuzva mindent magok előtt, hogy az irtóztató zajtól remegett a föld s azt a környező hegyek több percig visszhangozták.

Valóban azt hittem, hogy kiesik alólam a hegy, oly rendítő volt e zaj; tudtam, hogy e sűrűség szélén, melybe a szarvas berohant, egész a kő martig goromba darabokból álló omlás van s azt hittem, hogy ő ezen áttörve, rugta ki a zajt okozó sziklákat s azért nem tehettem fel, hogy már itt elbukott, mert néhány másodperc után a vad szökései és a döngölés tovább hallatszott s egyesülve a még folyvást zugó hegyi viszhanggal, még egy ideig tartott, aztán — az egyetemes csend visszaállott, mintha nem történt volna semmi.

Ekkor és épen midőn kilőtt fegyverem töltéséhez fogtam volna — ugyanazon az ösvényen, melyen a szarvas húzódott ki utolsó jártaiban — egy üdő jött ki felém. A szép kis állat valóban a tökéletes elrejtésű élő példány volt; a lövéstől, a kövek pusztító zuhanásától, a mindenfelől viszhangzó zajtól annyira el volt zámorodva, hogy neszetelve közeledett s ámbár fényes szejmet mindenfelé jártatta, engem, ki

AZ ÖRTÜZ MELLŐL.

APRÓ KALANDOK.

EGY ANGOL KATONA ELBESZÉLÉSE UTÁN.

III. A zafir.*

Nem emlékszem már biztosan, vagy Man-faloott vagy Osioot mellett vetettünk horgonyt. Gyönyörű vidék volt, az igaz. Palmaerdős vidék, még a napsgár is szívesen időzött e tájon. Tolmácsunk Francisco váltig azon volt, hogy ne kössünk ki. Késő este volt s mint mondá, ilyenkor az utczán csak ebek és rablók kalandoznak. De én szerettem volna már szárazon jártatni meg a lábamat s a mecsét olyan édesdeden csalogatott. Kalauz után láttam s mindjárt is ajánkozott egy vén kopt. Piszkos ruha fedte, fején pedig egy kékpíros turban éktelenkedett. Irtóztos, hosszú, bozontos szakálla volt. Félsemén vak, mi visszataszító külsőt kölcsönzött neki.

Szerencsére törte egyikéssé az angol nyelvet. Kutyahad közt törtettünk keresztül a vásártéren. Megszemlélttem egy pár mecsetet, beleptem egy kávéházba s ott szücsölgettem inkább forma kedvéért egy csésze valamit. A kopt türelmetlenkedve sürgetett, hogy menjünk már. Egészen más s most sokkal szűkebb sikátorokon vezetett vissza, ürügyül hozván föl, hogy erre nem bókórol annyit egy. Egy hosszú falke-rités mellett haladva el, tudomra adta, hogy itt fekszik a pasa kertje, s ha óhajtanám megnézni, jó borra valóért kieszközli a bejuthatást másnapra, s megsugta, hogy onnan bepillant-hatok a hárembe is. Tudtam, hogy fillent, de azért egy huszonegy éves ifjú mégis számít valamit a véletlenre.

Egyszer csak, a mint a sötétben botorkáltunk, éreztem, hogy valakivel összeütköztem. Az öszvérbajcsárok módjára kiáltottam: «riglak, effendi!» de erre hatalmas kiáltás s fegyver-zörgés hallatszott. Megállottam. Abban a pillanatban kigyultak a lámpák s a szűk sikátor tele volt fegyveres katonákkal. Az éjjeli őrzőjárt volt s én szemben állottam a tisztel, ki látva, hogy idegen vagyok, nyájasan köszöntött s aztán a kopttal váltott néhány szót, s a nélkül, hogy ez okot adott volna rá, a török tiszt megragadta szakállánál fogva s leliporta a földre. Az egyiptomi török ki nem állhatja a keresztény koptokat. Akaratlanul is elnevettem magamat, s a lámpa mellett szivarra gyújtva haladtam tovább; másnap aztán kedvező szél mellett hagytuk el a várost. Néhány hét múlva visszakerültem, eszembe jutott a pasa pompás kertje. A kalauz most is ott volt a kikötőben, most azonban nem biztatott. A konakban, mondá, több botrány nyomára jöttek rá. «Micsoda botrány?» kérdeztem, de erre a kopt nem tudott válaszolni, azonban, mondá mégis megkísérli, hátha bejuthatnék. Este, mikor már jól besötétedett, a fedélzeten vacsorálván, láttam, hogy a szűk sikátorból lámpák fénye tör ki. Majd néhány ember jött közel a parthoz s egyik elkezdett szót váltani tolmácsunkkal, ki tudomra adta, hogy a kizár aga óhajta valam beszélni. De én azt mondtam, hogyha valami közleni valója van, fáradjon föl a fedélzetre, én bizony az ő kedvéért le nem megyek. Feljött s kezét nyújtott, miközben az üzenetet tolmácsom ekként adta elő: «pasa ő méltósága üdvö-zöl, ha óhajtanád látni kertjét, holnap hajnalban légy a kertkapu előtt».

Ezzel aztán nyomban eltávozott. — Én nem mennék el, — figyelmeztetett a tolmács. De én nem ijedtem meg a magam árnyékától. Hajnalban pontosan megjelentem a kijelölt * Az I. és II. a «Vasárnapi Ujság» folyó évi 20. számában jelent meg.

Egyszer csak, a mint a sötétben botorkáltunk, éreztem, hogy valakivel összeütköztem. Az öszvérbajcsárok módjára kiáltottam: «riglak, effendi!» de erre hatalmas kiáltás s fegyver-zörgés hallatszott. Megállottam. Abban a pillanatban kigyultak a lámpák s a szűk sikátor tele volt fegyveres katonákkal. Az éjjeli őrzőjárt volt s én szemben állottam a tisztel, ki látva, hogy idegen vagyok, nyájasan köszöntött s aztán a kopttal váltott néhány szót, s a nélkül, hogy ez okot adott volna rá, a török tiszt megragadta szakállánál fogva s leliporta a földre. Az egyiptomi török ki nem állhatja a keresztény koptokat. Akaratlanul is elnevettem magamat, s a lámpa mellett szivarra gyújtva haladtam tovább; másnap aztán kedvező szél mellett hagytuk el a várost. Néhány hét múlva visszakerültem, eszembe jutott a pasa pompás kertje. A kalauz most is ott volt a kikötőben, most azonban nem biztatott. A konakban, mondá, több botrány nyomára jöttek rá. «Micsoda botrány?» kérdeztem, de erre a kopt nem tudott válaszolni, azonban, mondá mégis megkísérli, hátha bejuthatnék. Este, mikor már jól besötétedett, a fedélzeten vacsorálván, láttam, hogy a szűk sikátorból lámpák fénye tör ki. Majd néhány ember jött közel a parthoz s egyik elkezdett szót váltani tolmácsunkkal, ki tudomra adta, hogy a kizár aga óhajta valam beszélni. De én azt mondtam, hogyha valami közleni valója van, fáradjon föl a fedélzetre, én bizony az ő kedvéért le nem megyek. Feljött s kezét nyújtott, miközben az üzenetet tolmácsom ekként adta elő: «pasa ő méltósága üdvö-zöl, ha óhajtanád látni kertjét, holnap hajnalban légy a kertkapu előtt».

Egyszer csak, a mint a sötétben botorkáltunk, éreztem, hogy valakivel összeütköztem. Az öszvérbajcsárok módjára kiáltottam: «riglak, effendi!» de erre hatalmas kiáltás s fegyver-zörgés hallatszott. Megállottam. Abban a pillanatban kigyultak a lámpák s a szűk sikátor tele volt fegyveres katonákkal. Az éjjeli őrzőjárt volt s én szemben állottam a tisztel, ki látva, hogy idegen vagyok, nyájasan köszöntött s aztán a kopttal váltott néhány szót, s a nélkül, hogy ez okot adott volna rá, a török tiszt megragadta szakállánál fogva s leliporta a földre. Az egyiptomi török ki nem állhatja a keresztény koptokat. Akaratlanul is elnevettem magamat, s a lámpa mellett szivarra gyújtva haladtam tovább; másnap aztán kedvező szél mellett hagytuk el a várost. Néhány hét múlva visszakerültem, eszembe jutott a pasa pompás kertje. A kalauz most is ott volt a kikötőben, most azonban nem biztatott. A konakban, mondá, több botrány nyomára jöttek rá. «Micsoda botrány?» kérdeztem, de erre a kopt nem tudott válaszolni, azonban, mondá mégis megkísérli, hátha bejuthatnék. Este, mikor már jól besötétedett, a fedélzeten vacsorálván, láttam, hogy a szűk sikátorból lámpák fénye tör ki. Majd néhány ember jött közel a parthoz s egyik elkezdett szót váltani tolmácsunkkal, ki tudomra adta, hogy a kizár aga óhajta valam beszélni. De én azt mondtam, hogyha valami közleni valója van, fáradjon föl a fedélzetre, én bizony az ő kedvéért le nem megyek. Feljött s kezét nyújtott, miközben az üzenetet tolmácsom ekként adta elő: «pasa ő méltósága üdvö-zöl, ha óhajtanád látni kertjét, holnap hajnalban légy a kertkapu előtt».

Egyszer csak, a mint a sötétben botorkáltunk, éreztem, hogy valakivel összeütköztem. Az öszvérbajcsárok módjára kiáltottam: «riglak, effendi!» de erre hatalmas kiáltás s fegyver-zörgés hallatszott. Megállottam. Abban a pillanatban kigyultak a lámpák s a szűk sikátor tele volt fegyveres katonákkal. Az éjjeli őrzőjárt volt s én szemben állottam a tisztel, ki látva, hogy idegen vagyok, nyájasan köszöntött s aztán a kopttal váltott néhány szót, s a nélkül, hogy ez okot adott volna rá, a török tiszt megragadta szakállánál fogva s leliporta a földre. Az egyiptomi török ki nem állhatja a keresztény koptokat. Akaratlanul is elnevettem magamat, s a lámpa mellett szivarra gyújtva haladtam tovább; másnap aztán kedvező szél mellett hagytuk el a várost. Néhány hét múlva visszakerültem, eszembe jutott a pasa pompás kertje. A kalauz most is ott volt a kikötőben, most azonban nem biztatott. A konakban, mondá, több botrány nyomára jöttek rá. «Micsoda botrány?» kérdeztem, de erre a kopt nem tudott válaszolni, azonban, mondá mégis megkísérli, hátha bejuthatnék. Este, mikor már jól besötétedett, a fedélzeten vacsorálván, láttam, hogy a szűk sikátorból lámpák fénye tör ki. Majd néhány ember jött közel a parthoz s egyik elkezdett szót váltani tolmácsunkkal, ki tudomra adta, hogy a kizár aga óhajta valam beszélni. De én azt mondtam, hogyha valami közleni valója van, fáradjon föl a fedélzetre, én bizony az ő kedvéért le nem megyek. Feljött s kezét nyújtott, miközben az üzenetet tolmácsom ekként adta elő: «pasa ő méltósága üdvö-zöl, ha óhajtanád látni kertjét, holnap hajnalban légy a kertkapu előtt».

Tanulj fiacskám serényen,
Csak tanulj az egyszereget;
Számok teszik most az embert,
S benne számítás a lelket.

Álomképek, légi várak
Ne férjenek a szívedhez;
Többet ér egy csószkunyhó is,
Hogyha benne megpihenhetsz.

A költők, kik ihlett ajkkal,
Hirdetik az égi szépet,
Irgyei a boldognak,
Ki a porban jár, — s megélhet.

Csak maradj a föld porában,
Emberekkel bölesen számolj.
S ne kívány több lenni náluk...
Alant szén az égi távol.

Tanulgasd az egyszereget,
Ezt az örökigazságot...
Boldog az, ki elég jókor
Megérti a tanuságot.

Életemet elparazítom
Haszontalan ábrándokra:
Kézemben az egyszeregyvel
Én is többre mentem volna.

DALMADY Győző.



KAFFEREK ÉS BOÉROK PRETORIA KÖRNYÉKÉRI.



ÁTKELÉS A NTUANI FOLYÓN.

SERPA PINTO DÉL-AFRIKAI UTAZÁSÁBÓL.

helyen, hol nubiai katonák állottak őrt, kik tiszteletteljesen ereszték lábhoz fegyvereiket. Három herélt vezetett be a kertbe. Itt ugyan nem sok látnivaló volt. Sűrű cserjék, néhány virággy, utvesztők s néhány idomtalan szobor az utcán, egy pár csatorna és szökőkút, közül egy márványkioszk. Ez volt az egész; ennél szebb kertet ezret is láttam már. Névjegyet udvariasságból ott hagyva, távoztam. Hajómra érve, szobámban egy kis vasdobozt vettem észre. Tolmácsomat hívtam, hogy magyarázza meg ennek jelentését, helyette azonban egy

török egyenruhába öltözött szép ifjú lépett be s tisztán francziául így szólalt meg:

— Uram, védelméért esedezem, kétségbeesett helyzetben vagyok, ne tagadja meg tőlem szívességét, indítsa el a hajót.

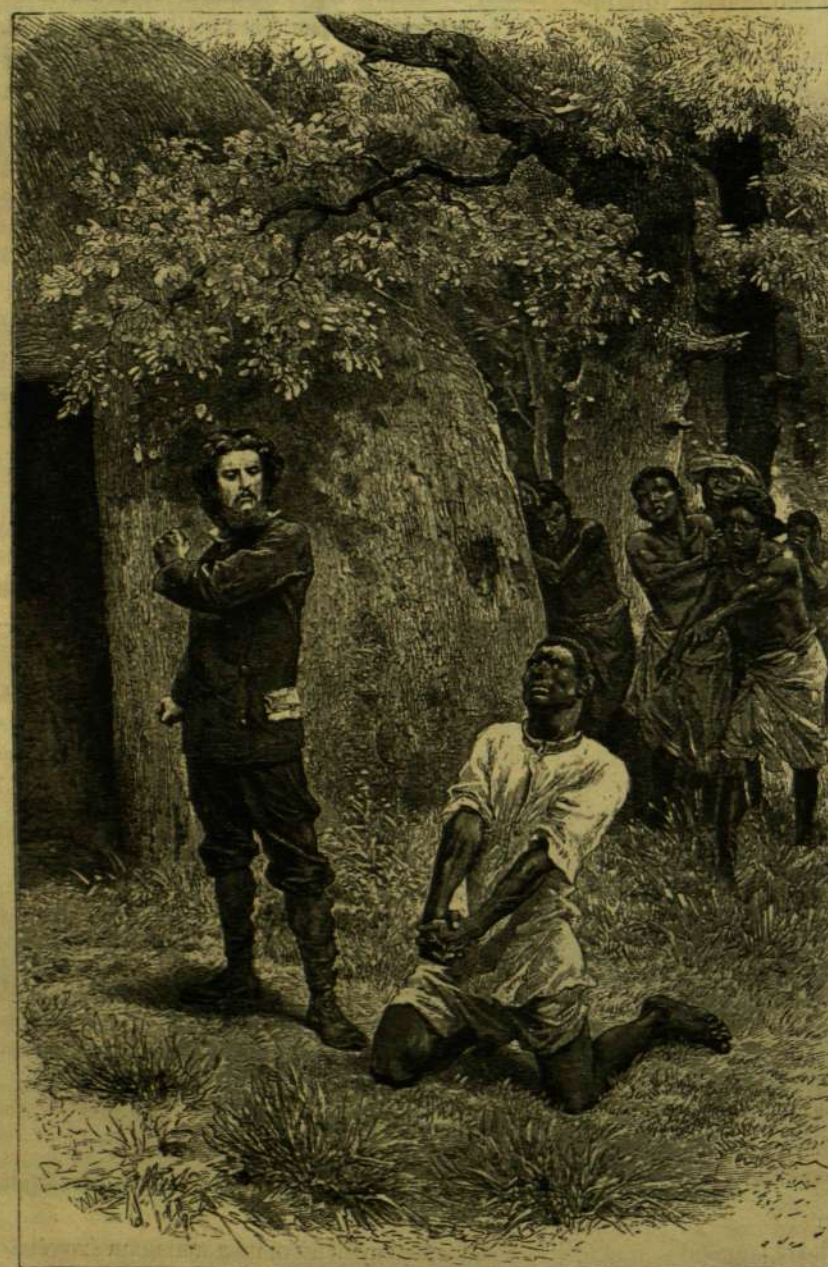
Mindjárt parancsot adtam. Szerencsére legényeim mind a hajón voltak. Alig értünk ki a kikötőből, fölkerestem emberemet.

— Van-e a pasának gözhajója? — kérdeztem.

— Nem tudom, de azt hiszem, hogy engem üldöztetni fog. De talán nem csíphet el, — mondá visszatekintve.

— Hanem vigyázzon, mert Kairóban majd csak elfogja, — viszonzám.

— Ott már nem, — mondá az ifju, — okmányaim, utlevelem teljesen rendben vannak. Mindjárt elmondom történetemet, csak egy-kissé hadd fújjam ki magamat. Én génuai vagyok, — folytatta aztán elpirulva. — Azt ne is kérdezze, hogy miért lettem mohamedánna, elég az hozzá, most Jusszuf agának hívják. A nilusparti városokban iszonyuan meguntam az életet, már csaknem öngyilkosságra vetemedtem, mikor egy este valami öreg szerezcsennő

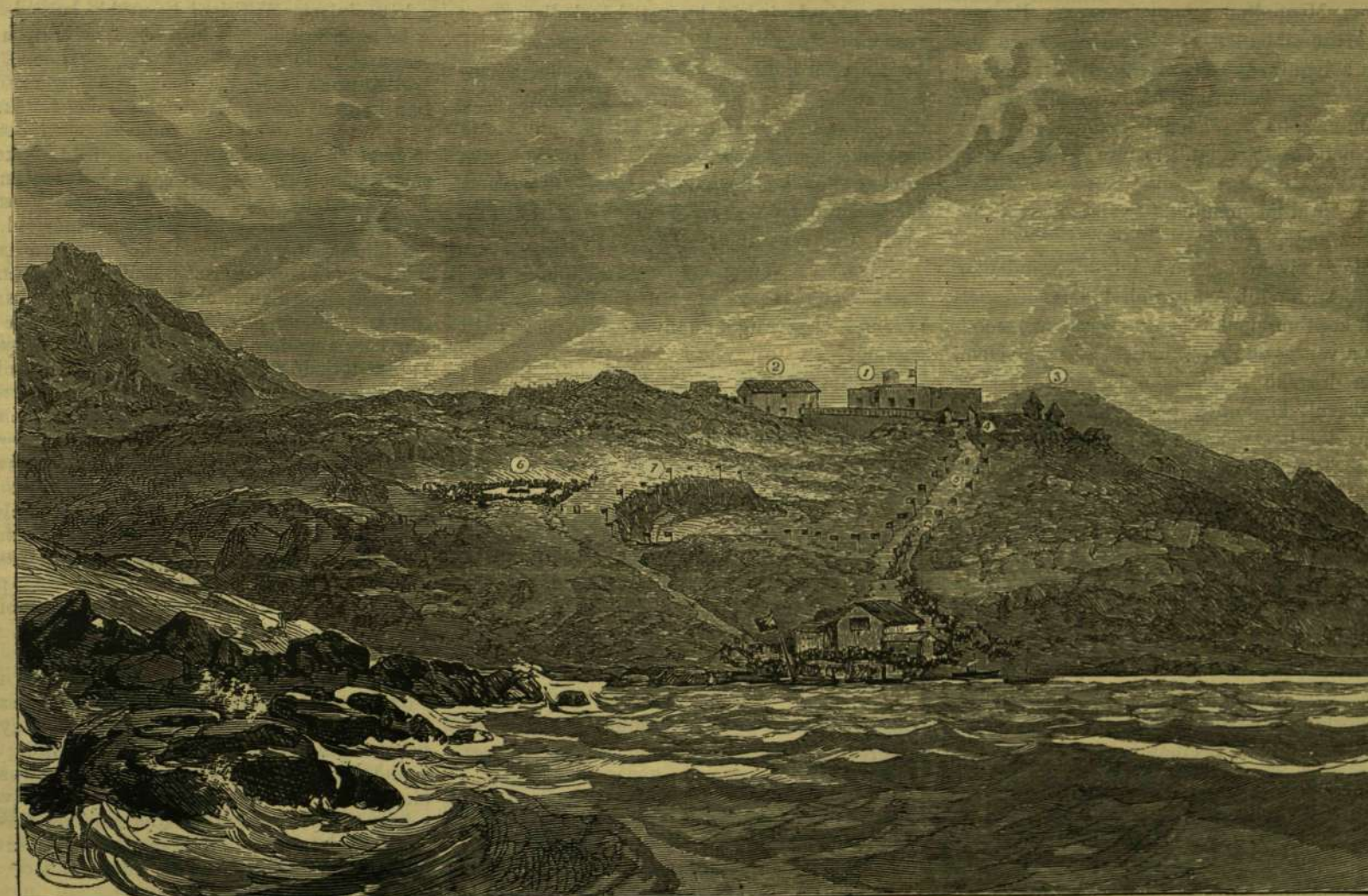


ÁGOST LETÉRDEPELT ELŐTTE.



DRAKENSBERG SZOROSÁNÁL.

SERPA PINTO DÉL-AFRIKAI UTAZÁSÁBÓL.



1. Garibaldi háza. — 2. Istállók. — 3. Malom. — 4. A kapu, melyen a menet kijött. — 5. A kikötőig vezető út. — 6. A liget, a hol a gyászbeszédet tartották. — 7. A temető.

KAPRERA A TEMETÉS NAPJÁN.



A HOLTTEST A BAVATALON.

GARIBALDI TEMETÉSE KAPRERA SZIGETÉN.

szólított meg: «Eiffendi, egy szép hölgy látott meg téged s látásodra szive, mint viasz, akként olvadoz.»

Szánakozásomat fejezve ki e váratlan esemény fölött, kérdeztem, ha vajon az említett nő férjes-e. Megtudtam, hogy nem az. Ez egy-kissé kiváncsiabb tett. A fekete Hébe aztán szerelmi zálogul egy tárgyat adott át, melyet mihielyt megpillantottam, bámulva kiálték föl: «Allah, nagy! ily ajándékot közönséges ember lánya nem osztogathat. Asszony! kicsoda a te urnód?»

— Majd megmondja, — válaszolt az, — ha eljött az ideje.

Mégis kíváncsi voltam kitudni mindent a titokteljes nő felől. Azt beszélték, hogy az a fél-szemű kopt mindenkit ismer. Hozzá folyamodtam s a vén gazember mindjárt sejtette velem, hogy a drágakő magának a pasának ékszerei közül került ki, ennek pedig csak két leánya volt, az idősb ezredesemhez ment férjhez, az ifjabbik Nurpleh még hajadon volt. Mindkettő, — említé a vén kopt, — szép, az idősebbik bátor és kalandvágyó, a kisebbik félénk és szerény.

Két nap múlva a rabszolga más izenetet hozott. Urnője nem soká egy bazárban jelenik meg, legyek ott. Pontosan megjelent, föl is ismertem, mert soha sem vette le rólam szemét. Másnap, a mint a palota fala mellé támaszkodva ábrándoztam, egy virág hullott lábam elé. Senki sem volt közelben. Lecsjuttem zsebkendőm s fölvettem a drága kincset, csókjaimmel halmoztam el, míg másfelől aggódtam, hogy a vigyázatlanság miatt mindketten bajba keverhetjük magunkat.

Egy pár óra múlva a szerencsennő egy levelet kézbesített; még nem voltam kellőleg jártas a török betűk olvasásában. Mit tegyek? Eszembe jutott a vén kopt. Elmentem hozzá s titoktartás pecsétje alatt közöltem vele a levelet. Hosszu, nagyon hosszú levél volt az. A kopt felolvasta... s mosolyogva adta vissza. «Ismeret és ismeretlen költők verseiből egyszerű idézetek» — mondá. «Ezzel nem sokra megy.» De másnap is jött ilyen levél, aztán harmad s negyednap múlva is, mindegyik levélben volt egy-egy drágakő. A leveleket már nem is olvastattam el, de a drágakövet zsebredugtam.

Végre én is kifogytam ám türelmemből. A drágakő-gyűjtemény egyre szaporodott, de az ismeretlen szép hölgy még sem engedte meg, hogy találkozzunk. Megízentem hát, hogy több levelet s ékszert nem fogadok el, míg csak személyesen nem beszélhetek vele. Egy hét telt el néma hallgatásban; azt hittem már, hogy költői viszonyunk megszűnik, kezdtem újból megenni az életet s elvagyakoztam a Nilus partja mellől. Azonban itt is a kopt tanácsa húzott ki a sárból. «Tudsz uszni?» kérdé. Igenlőleg válaszoltam.

— Tudj meg tehát, — folytató az, — hogy a kert vízesatornáját csakis látszából őriztetik a pasa. Nem tart semmitől, senkitől sem. Ha jó úszó vagy, éjjel a csatornán beuszolhat egészen a kioszkig. Kedveseddel ott találkozhatol. Egy kis hideg fürdőt veszesz, de az busásan kifizeti magát.

A szerencsennővel közöltem tervemet, kértem az ifjú hölgy beleegyezését. Ez, mint reméltem is, beleegyezett. A legközelebbi sötét éjjelen zajtalanul merültem le a csatornába, usztam a víz alatt jó ideig, míg meg a kioszk melletti hidig jutottam. Föltekinttem, a palota fényárban uszott. Megrettenve akartam visszatermi, mikor egy sötét alakot pillantottam meg. Mindketten fölismertük egymást. Az öreg szerencsennő volt, rám várakozott. Bőrig átázva s fázva másztam ki a vízből. A szerencsennő kezét nyújtotta s egy szuroksötét szobába vezetett.

— Hol van Egyiptom gyöngye, Nurpleh? — kérdeztem.

— Itt vagyok, — sutogta egy lágyan csengő hang.

Felém mentem, de a szerencsennő visszatartott s a lányka is kért, hogy ne közeledjem, mert ruháim nagyon vizesek. Be kellett érnem azzal, hogy egypár költeményt halljak lezengeni sutogó ajakáról. Az öreg szerencsennő tartotta mindig a kezemet. Imádoztam kicsiny kezeit még csak meg sem szoríthattam. Tíz perc múlva kijelentették, hogy a találkozásnak vége van. A szerencsennő egypár ékszert adott papírba göngyölve, melyet turbánomba rejtettem.

Igazán nevelésges kaland volt ez. Életemet kockáztattam azért, hogy a vén asszony fogja kezemet tíz percig s a lányka sutogását hallgassam.

Többször nem bocsátottak be. A kaland ugyan nekem is torkomra forrt. Meghültem s hat hétig kellett feküdnöm. Adósságba vertem magamat s hogy abból kiláboljak, három-négy drágakövet kellett eladnom. A kopt vette meg igen olcsóért. Mikor teljesen kiépültem, az a hír ütötte meg a fületem, hogy Nurpleh, az én imádoztam, egy hercegghez megy nőül. Beleegyezett-e vagy sem a házasságba, azt nem tudom, elég az hozzá, hogy tegnap éjjel zörgettek ajtómon. A szerencsennő jelent meg s kért, hogy meneküljek rögtön, mert a pasa reggelre üldözött s ha nyomomba akad, megcsinóztat. Megtudtam, hogy napfényre jött, miként a lányka minden ékszert elajándékozgatta. Én sem vettem tréfára a dolgot, siettem az ön hajójára. E dobozban itt legalább is ötven ezer frank értékű drágakő van. —

Ezzel kinyitotta azt s egy szép zafírt ajándékozott emlékül nekem. Elértük szerencsén Kairót. A genuai ismét visszatért a keresztény hitre s most Párisban elsőrangú kereskedő. Mi lett Nurplehből, nem tudom.

K. T. K.

GARIBALDI TEMETÉSE.

Garibaldi maga, mint tudva van, úgy rendelkezett, hogy holttestét elégséges s a hamvait már korábban elhunyt gyermekei hamvudrei mellé Kaprera szigetén helyezték el. E végrendelet értelmében az elégséges névze több szükséges intézkedést már meg is tettek, azonban még sem hajtották végre. A végrendeletét ugyanis nem tartották eléggé világosnak s a sajátban is sokan főlátszóltak ellene: de maguknak a családtagoknak sem volt kedvére. Elhatározták ennőfogva, hogy a holttestet Kaprera szigetén a hős tábornok lakásától nem messze eső egy barlangban helyezik el ideiglenesen, míg végleg eldől, hogy mit csináljanak vele. Palermo s más városok a maguk részére követelik a dicsőséget, hogy Garibaldi állandó nyugvó helye ott legyen s a közvélemény sürgeti, hogy Rómában temessék el vagy a Kapitolum előcsarnokában, mint az örök város történeti nevezetességi központján, vagy a Janiculum csucsán, hol 1849-ben oly meleg lelkesedéssel védte Olaszország fővárosát.

A holttestet Albanese, Capelletto és Prandina orvosok bebalzsamozták s a tábornok szokott öltözetében közszelemre állították ki. Katonák állottak a ravatal mellett s közel hozzá fegyvergülaik állítottak össze. Mansuri mérnök a szigeten levő barlangban egy kis sírhelyet állított föl. Ez alatt folyton jöttek Olaszország minden részéről a küldöttek és kitünőségek a temetésre, köztük a híres «marsalai ezer hős» közül azok, a kik még életben vannak. A temetési pompa azonban elmaradt. Rettenetes vihar s csaknem folyvást tartó eső miatt az egész szertartást nagyon meg kellett rövidíteni. A szertartás így is 1/4-től 5 óráig tartott s ez idő alatt folytonosan zúgott az orkán s hullott az eső. Egyházi szertartás, kopt egyszerű ima sem volt az alkalommal. A koporsó után, mely györgy félszékkel volt borítva melyet a marsalai veteránok vittek, jött

a genuai herceg, továbbá Zanardelli, a köz-munkák minisztere, Ferrero tábornok, hadügy-miniszter, a szenátus és képviselőház küldöttei s 300 olasz társulat megbízottjai. A barlang előtt beszédeket tartottak Alfieri di Sostegno, a szenátus alelnöke, Farini, a képviselőház elnöke, a két miniszter és Crispi. Ez utóbbi beszéde volt a leghatásosabb. Midőn a koporsót a sírba tették, a «Cariddi» és «Washington» hajókról, melyek Kaprera és Maddalena közt a tengerszorosan horgonyoztak, tisztelet-lövéseket tettek.

A vihar miatt a temetésen megjelentek nagy része másfél napig szorongott a kis kopár szigeten, hol elegendő elesség sem volt számukra. A szigeten ugyanis, mely 5 mérföld hosszú s terjedelme körülbelül 15 négyszög mérföld, Garibaldi családján kívül csak két egyszerű halász lakik s azok is a szomszéd Maddalenára vannak utalva élelem tekintetében. Harminez évi nehéz munka után az országokat hódított hős e párányi termékeny talajból alig tudott egy pár holdra terjedő földet meghódítani, hol a sziklák között egy kis kertet alakított. A sziget többi része egészen kopár, fa nem nő rajta s élelmi szerek nem tenyésznek. A sziget annyira termékeny, hogy a család egy tagja sem akar tovább ott tartózkodni, azért az államnak ajándékozták azt. Neve Garibaldiéval van összekapcsolva s valószínű, hogy halála után ismét elpusztul, a mi kis tenyészetet a tábornok teremtett. Még egy pár vadkecske van itt-ott sziklák közt, partjaira néha vízi madarak jönnek, de a többi élő lény mind a gyarmatosoké volt, kik most már ismét hiányzani fognak.

Mindamellett Kaprera sziget neve nem vész el a történelemből többé. Bár hol helyezték el örök nyugalomra századunk egyik legnagyobb fiát, kedvenc tartózkodása helyét mindig kegyelettel fogják emlegetni s mindenkor lesznek elegenden, kik a történelmi nevű kis szigetre vezet a háló, melyet egykori lakója minden olasztól és a hódolat, melyet a szabadság minden barátjától oly nagy mértékben kiérdemelt.

EGY FEDÉL ALATT.

ANGOL REGÉNY.

Írta **PAYN JAKAB.**

VII. fejezet.

A szellemlátó.

Az első szerencsétlenség, mely gyermekeket, különösen fiukat ér az életben: ha a szülői házból iskolába küldetnek. Ez az első árvaság, mely a z anyai keblhez szokott gyöngéd teremtéseket sújtja. Jól tudta ezt lady Arden is, s azért ellenkezett oly nagyon, Walcot ellenében, hogy a kilenc éves Frankot iskolába küldjék. Mennyire bánta tehát, mikor fia öt másnap azzal a kéréssel lepte meg:

— Mamám, azt hiszem mégis jó lesz, ha engem iskolába küldesz.

— Kis fiam! hát nem érzed magad boldognak itthon?

Boldognak! Szegény gyermek! Halvány képe mutatja, hogy hazudik, mikor így felelt:

— Dehogyan nem mama! nagyon boldog vagyok! De azt hiszem, jobb lesz nekem, ha iskolába megyek. Látod, mr. Walcot is azt kívánja.

— Mr. Walcot kívánsága még nem parancs. S tudod, most már itt van miss Hurt, ki oly szíves volt, megígérte, hogy németül megtanít; ezt a jó alkalmat kár volna elszasztani.

— Igaz mamám, de én mégis csak azt hiszem, jobb lesz nekem, ha iskolába megyek; kérlek, mondd meg a papának, küldjétek oda.

— Ezt ved ki a fejedből kis fiam. Majd elküldök Groat Jakabért, legyen játszótársad, hogy elefelejtse a gondolatokat.

— Nem, nem, Jakab nem kell nekem! anyám, az istenért, ne küldj érte.

Lady Arden még jobban bánta s el sem gondolhatta, mi lellet fia: de nem folytatta a kutatást, gondolta, majd megbeszéli a dolgot Dyneley tisztelendő uralal.

Frank azonban egyre szomorubb, sápadtabb lett, minden szóra összereszt s ijedezett; nem evett, tányérán érintetlen hagyta az ételleket, a mit növesben levő fiuk épen nem szoktak tenni; ugy, hogy György egyszer fél-komolyan fél-tréfásan azt mondta neki:

— Frank, ha te nem eszel, hát meghalsz.

— Bár csak meghalnék, György bácsi! — felelt a fiú sóhajva, a mire az egész család elképedt. Walcot ur egyedül tudta az okát; de érdekében volt, hogy kizárólag maga bírja a fiú titkát s azzal a hatalmat is fölötte.

— No, mi bajod fiú? — kérde egy ízben, mikor csak ketten voltak. — Mégis félsz a rendőrtől s az akasztófától? hát nem bízol ígéretemben, hogy mindent elkövetek, hogy megmentselek.

— De igen, mr. Walcot; hanem azt hiszem, jobb volna, ha iskolába küldenének, — felelt a nyomorult gyermek.

— Ah, azt hiszed, ezzel megszabadulsz a veszélytől? Csálódol! Nagy bajjal vettem rá az öreg Groat-ot, hogy egyelőre hagyja abba a dolgot; de félek, ha eltávoznál hazulról, utánaad menne és föládna. — Remélem, senkinek sem szótál erről a dologról?

— Erről? nem. Csak annyit mondtam a mamának, hogy szeretném, ha iskolába küldenének; hisz én is azt akarta.

— Jól teszed, — felelt Walcot farkasvigyorgással, — hogy akaratomnak alá rendeled magadat. De most jobbnak látom, értsd meg, rád nézve: hogy itthon maradj. Tanulj németül miss Hurttól; s igyekezz mielőbb megtanulni beszélni, vagy legalább érteni németül. Hallod? ezt kívánom most tőled.

— Értem, mr. Walcot.

— Jól van; most menj anyádhoz, s mondd meg, hogy megdöntöttem magadat, hogy csak szeszély volt, hogy Groat Jakival összevesztél kisére — de már nem akarsz iskolába menni. Rólam ne szólj, hogy én akarom így. Hanem azt ne feleld el, hogy én vagyok egyedüli bizalmasod, a ki javadat akarja, és először is velem kell közölnöd mindent. Érted?

Walcot ur megvetőleg nézett a nyomorult gyermek után, ki megszentolodva távozott tőle.

— Kis halak józúek, — mormogá magában.

Igen, mert e kis hallal nagyobbakat akart fogni. Arra számított, hogy szegény Frankot tudtán kívül kemül fogja használni a német nevelőné és Gresham György ellenében. A fiú fölötti föltétlen uralma jó eszközt szolgáltatott kezébe, hogy általa azokhoz férhessen, kikhez — már csak az iránta való bizalmatlanságuknál fogva is — nehezen férhetett volna különben.

Egyébiránt Halcombe-kastélyban rendes kerékvágásban mentek a dolgok, hálá annak, hogy Walcot ur kente a kerekéket. Oly ember, mint sir Robert, ki, saját bevallása szerint, többet társalgott a holtakkal, mint az élőkkel, nem igen érdekli a házi vagy gazdasági dolgok iránt. Azt mondani, hogy Walcot a barometnek *factotumja* volt, még kevés, hanem valódi *alter-egoja*, ki helyette mindent tett, végzett és parancsolt. Nélkülözhetetlenné tudta tenni magát ez által s még inkább azzal, hogy hízelt gyöngeségeinek. Ha sir Robert valakihez kemény vagy ingerült volt, — a mi gyöngéd, de ideges természeténél fogva gyakran megtörtént, — Walcot a helyett, hogy csitította volna, mindig azt mondta: helyesen cselekedett, nem is lehetett volna másképp. Csak egy dologban tett kivételt: ha t. i. sir Robert azzal vádolta magát, hogy anyagi első neje emléket sértette meg, mikor a második, különben derék és tiszteletré méltó, de szerinte nagyon is közönséges s földi nőt vette el, ilyenkor Walcot hallgatott s hallgatásával nagyon is világosan megerősítette sógora lelkiismereti aggályait.

Valóban Walcot Madeleine egészen más fajta nő volt, mint özvegy Nicollé. Gyöngéd, finom, légies teremtés, művészi hajlamokkal, ki csinosan énekel, sokat s szépen olvasott s bizonyos költői varázssal tudta körül venni egész lényét. Izlése, kedvtelése férjével teljesen megegyeztek. Együtt szerettek olvasni bizonyos új evangéliumokat, melyek szerint az elkötözött szellemével földi halandók közlekedhetnek bizonyos föltek-letek alatt s Madeleine teljes hittel táplálta magában és férjében e meggyőződést. Gyöngye testalkatu levén, bizonyos volt benne, hogy előbb fog meghalni férjénél s biztatta őt, hogy nem örökre válnak el, még e földre nézve sem.

Fivére Ferdinánd akkor nem volt a háznál: de a nő gyakran beszélt róla. «Szegény Ferdinánd» — így emlegette mindig. «Légy jó hozzá, ha én nem leszek» szölt gyakran. Férje ajánlotta, hívják őt magokhoz. De neje ellenkezett; okát nem adta; de sir Robert azt olvasta

ki szavaiból, hogy Walcot Ferdinánd talán büszke volna elfogadni a kegyelemből való tartást. «Ha én meghalok, — szokta mondani, — akkor el fog jöni, hogy téged vigasztaljon; légy jó hozzá, éretem.»

Neje halála után Arden báró csakugyan magához akarta hívni Walcot Ferdinándot; de hollété nem tudta. S mikor az, honnan, honnan nem, előkerült: ő már újra nő volt. Walcot maga is azon kiváltságos emberek közé tartozott, legalább úgy tűntette föl magát, a kik a szellemekkel érintkeznek; *medium* volt, a mint mondani szokás. De negyezte, hogy arra mit sem ad. S ha sógora a szellemidézés lehetőségéről beszélt, ő inkább semlegesén viselte magát a rejtelmek tanok irányában. Azonban mindent elkövetett, hogy oly irányban hasson sógora képződésére, hogy benne a visszatérő lelkekben való hitet s azok után való sovárgást táplálja inkább, mint kielégítse.

Elválhatatlank voltak egymástól. S ha sir Robert ideges volt, vagy gyöngékedett és családjától elvonult, Walcot ur mindig vele volt. Így, az előbbi jelenetre következő reggel is, Arden báró nem hagyta el szobáját s odavittette reggelijét, hogy azt Walcot Ferdinánddal költse el. A család, mert sir Robertet mindnyájan szerették, sajnálta: de a vigasztalásra szolgált, hogy legalább a Walcot Ferdinánd jelenlététől megszabadultak. Ilyenkor szabadabb, élénkebb s vidámabb volt a társalgás, mintha lidércnyomástól menekültek volna.

Mayne ur érkezését az nap estére várták s György bosszantotta Millyt, hogy ő is nagy érdeklé vária a vendéget. György, barátja arczképét megmutatta Millynak s a fiatal leány azt csinosnak találta. E leleplezésre Milly nagyon elpirult s hirtelenében elárulta a György halálanságát iránta s kikottyantotta, hogy ő adta a jó tanácsot Györgynek, hogy táviratozzon barátjának. Ezen sokat nevettek s különösen ingerkedtek egymással.

Ezalatt Arden báró szomorúan és szenvedően ült szobájában Walcotalt. Rossz éjszakája volt; általában rossz alvó volt, mint az ideges emberek rendszeren. Nem mondhatta, hogy épen látománnyal lettek volna, de mégis oly jelenségei, melyek közel állottak ahhoz. Walcot, ki figyelmesen s látszólagos áhítattal hallgatta sógora nyilatkozatait, némi halvány kételyeknek adott kifejezést, de nyilván csak azért, hogy annál határozottabb állításokra hívja ki a beteget.

— Az éjjel, körülbelül éjfélkor, — mondá a baromet, — asztalomnál ültem, anyagi ügyekkel foglalkozva —

— Minő ügyekkel? — kérde Walcot. — Csak azért kérde, hogy egészen beleképzelhessem magamat a helyzetbe.

— Végrendelettemmel, — felelé sir Robert. — Oly foglalkozás, mely a halál s a holtak gondolatát költi fel az ember lelkében.

— Nem gondoltam ilyesmire; csak kötelességemet akartam teljesíteni, s hálám és barátságomnak kifejezést adni —

Walcot keservesen sóhajtott.

— Birtokaimra s tőkéimre gondoltam, — folytató sir Robert, — mikor egyszer elveszett Madeleine jelenlétét éreztem.

— Jelenlétét?

— Nem ugyan a szobában, de annak közvetlen közelében. Nem mondtam-e még önnek, hogy mig imádoztam kedvesem élt, ha dolgozó szobámba vonulva nem akartam, hogy háborogassanak, bizonyos kopogtatást jelben egyeztünk meg, melyet csak ő ismert. Nos, az éjjel épen ezt a kopogtatást hallottam ablaktáblámon.

— Ilyesmiben a fül könnyen csalódhatik.

A szél —

— Az éj egészen csöndes volt, egy falevél se mozdult.

— Kinyitotta a kopogásra az ablaktáblát?

— Nem. Nem volt bátorságom, egyenesb fölhívás nélkül anygom részéről. Letettem tollamat s figyeltem. Egyszerre hangot hallék, dalolva, és pedig oly dalt, melyet jól ismertem. Hajdan költő voltam én is — nem is hinné! — s néhány dalt irtam, melyet kedvesem méltónak talált zenére tenni. Csak a magunk számára. Nem is ismerte senki, sem a szöveget, sem a dallamot, csak mi ketten. No's: épen e dalok egyikét hallám most énekelni.

— Lehetetlen! S nem csalódott? talán fölizgatott képzelődése....

— Nem, nem! Oly bizonyos vagyok róla,

mint életemről. Most is tudom könyv nélkül a magam szerette verseket; most is fülembé cseng a dallam, a mint Madeleine énekelte, hajh! S az éjjel tisztán ráismertem a szavakra, mint a dallamra.

— De valaki megtalálhatta, betanulhatta, a hangot utánozhatta, — mondogatá Walcot.

— Szót se, Ferdinánd. Nem győz meg. Hisz ön maga sem tudott a versekről, nemde? ön, az ő fivére, sógorom! hogy tudhatott volna más.

Walcot elhallgatott. Némán járt föl s alá a szobában, gondolatokba merülve. Shakespeare szavait mormogá, hallhatólag: «Több dolog van égen földön, miről bölcsességünk nem álmodik» — aztán megállva Arden báró előtt:

— Arden, kisebb vagy mintsem önnek e dologban tanácsot adhatnék. Alig bírok — alig tudok mit szólni —

— De az istenért, csak nem akar elhagyni Ferdinánd?

— Nem! soha! barátom, nemes keblű, erős próbára tett, erősen látogatott barátom! Nem, én önt nem hagyom el soha! Lehet, hogy még világosabb jelenségek bekövetkezése vár önre; számíton rá, én oldalánál leszek!

— Köszönöm, Ferdinánd! Ön e dolgokban értő és tapasztalt ember.

— Én, Arden? Mi vagyok én, önhez képest? Önnek sorsát, lelkét, magas hatalmak vették kezökbe — azok fogják vezetni, nem én.

— De még semmit sem szóltak egyenesen hozzám.

— Az is bekövetkezhetik még, Arden.

— Gondolja, hogy látni is fogom Madeleine-met?

— Gondolom.

— Gyöngének érzem magam, Ferdinándom!

— Ne féljen, a szellemek soha sem kísértének erőnkön felül. Családja ne lássa nyomát annak, a mi történt. Nem hinnének; ön kételkedés, talán nevelésges tárgya lenne.

— Nevetség? Nem szabad kinevetniök.

— Nem úgy értem; önt mindnyájan tisztelik, sajnálják, ha szenved. De lássa, a hitelenség mai nap a legjobb emberek fölött is elhatalmasodott; a fiatalaság különösen hajlandó a könnyű gondolkodásra; s oly emberek, mint Gresham György s valószínűleg Mayne ur sem lesz jobb nála — nagyon könnyen frivolságba esnek.

— Igaza van Ferdinánd! Önnek mindig igaza van. Ugy teszek, mint mondja. Nem mutatom izgatottságomat; elfogulatlan igyekszem lenni, családom s az érkező vendég előtt, ha már meg nem akadályozhattuk, hogy most ide jöjjön. Kérem, segítse fel a kabátomat, menjünk a friss levegőre!

(Folytatása következik.)

UTI KÉPEK KIS-OROSZORSZÁGBÓL.

TISSOTTÓL.

VIII.

A pusztán.

A jubnyáj szenved legtöbbet a farkas falánkságától és vakmerőségétől. E nyájak két-három ezer darabban, egy-egy félvad, itten csabaninak nevezett juhász őrizetére bíznak, s Tissot még megemlítenének tartja, hogy az orosz juhászok, melynek vadsága rettenetes, oroszul *afszarkinak* hívják. Harminez év alatt egy 1500 daraból álló nyáj 97 ezer darabra növekszik.

Husvételkor a csabanik elköltöznek a pusztára, két-három ökrös szekérrel, melyeken az élelmet, orvosságot, konyhai szereket és azon birkák bőreit szállítják, a melyeket le fognak vágni e hosszú járatban, mely a tél beálltáig tart.

A legelőt nagy gonddal válogatják ki, többnyire kutak vagy források közelében. Ottan fölűtik ócska, rongyos sátorukat; tűzhelyet és pinczét ásnak elelmi készletük számára; tőröszt vágnak tüzelőnek, a nagy vasfakékat föl-akasztják három karó összefűzött végére, és megfőzik abban a kis-oroszok nemzeti edelét, a *bors-ot* (Tissot szerint borsch).

Reggelenkint megfűtik a birkákat. A tejet estig a napfényre kiteszik, mialatt megalszik, aztán annak aludt részét zsacsókban a kocsik belsejében kicsöpögtetve, így később abból a nálunk is ismeretes *brinza* névű túró.

A Volga körüli pusztákban ősszel levágják a juhót ezrével, zsirját kifőzik faggyunak, a mi náluk igen keresett czikk.

A birka husát nem lehetvén eladni, a megszárlás előtt egész csorda disznót vásárolnak össze, s ezekkel etetik föl a tenger birkahust; kövérek is lesznek rövid idő alatt, mint valami pástétommal és ludmájjal táplálkozott udvari tanácsosok. De hogy husok izletesebbé váljék, később, midőn a birkát fölemésztették, tizenöt napon át csak szemet és korpát adnak nekik, mire aztán ők is irtalom nélkül leöletnek. Zsirjokat kiolvasztják, husokat pedig fölfüstölk.

A pusztákban át való utazás csupa gyönyörűség. De nem télen át kell neki indulni e vegtelen síkságnak. Ősszel már úgy néz ki, mintha beteg, szenvedő volna.

A tavasz a pusztá ünnep. A nap fénye megaranyozza a szép zöld pázsitpalástot, melybe ilyenkor a természet öltözik. A vándormadarak visszatérnek, nagy csapatokban szelik át a levegőt, s megszállanak a tavak és kiáradt folyamok partjain. A hó olvadása folytán előbb megdagadt Dniper szigetei az ár alábbszálltával újra fölmerülnek, mialatt a fűzek lombjai lebegnek a vizen, mint szőő nimfák hajfúrtjei.

A légben ragadozók lebegnek, keringenek,



KASZÁLÓK.

a síkon tuzokok menelnek nagy csapatokban, messze előttük óvatos kémszemléikkel. Varjak serege kavargó sűrű tömegekben, vándorolva messze-messze, hogy megszálljanak valahol valamely nyír- vagy tölgyerdő fájának tetején. A levegő reszket, teli kellemes és hangokkal, madárenekkel; darázok, méhek zümmögnek, bogarak zsongnak, szöcskék zizegnek. Általában ez égalj alatt a havas hideg télből az átmenet az engedő tavaszba, a termékenyítő melegbe igen gyors. Az ember alig hall egyebet vidám szárnycsattogásánál, szerelmes turbékolásnál. De alighanem úgy lesz, hogy a tavasz később jön, mert a szénát csak június, júliusban kaszálják, a mi nálunk Magyarországon már májusban történik. Nagy-Oroszországból és a Kárpátoktól (?) érkező kaszások százas sorokban állnak neki a munkának; mögöttük egy-két puskalövésnyi távolban a lányok, asszonyok csinos serege, a kik a gyűjtéssel foglalkoznak. Télen, szörnyű hózivatarok idején, nem egy kétségbeesett utas talál menedéket e széna-erődök alatt.

Ha az idő kedvez és a munkás kéz bőven van, a szénakaszálás három-négy nap alatt végbe megy.

Az aratás ideje pedig már épen szeptember, tehát egy hóval később, mint a magyar Kárpátok alján. A szemet lovakkal nyomtatják, de látni már cseplőgépeket is.

Estennen az aratók, férfiak és nők, nagy tiz mellett összegyűnnek, s míg az öreg pipaszóval elbeszélgetnek a mult időről, a fiatalabbak furulyáznak és tamburáznak. Vasárnap táncz, muzsika, ének. Olykor a fiatalok közt ilyenén párbeszéd keletkezik.

«Gyöngyöm, kedves szép leány, nem itatnád meg a lovamat?»

«Nem biz én, szívem, ez lehetlen, én még nem vagyok a magáé; ha majd a felesége le-

szek, akkor megítatom két lovunkat, a legtisztább vizű forrásból, vadonat új csöbörből.»

Hébe-hóba, tánc közben, megterem itt is a népdal rögtönözve.

«Egykor, mikor szerettük egymást, a holt fák kivirágoztak; most hogy nem szeretjük egymást többé, hej, a szép zöld fák is elszáradnak.»

Tánczaik a nagy tüzek lobogó vörös világánál, a hold sápadt fényénél fantasztikus képet nyújtanak. Szerelm-dalaikból ime egy a vidám hangulatuk közül:

«Egyik halom magas, a másik alacsony. Egyik leány messze tőlem, a másik közel hozzám. Annak a ki távol van, sok az ökre, tehene; annak, a ki közel hozzám, nincs egyebe, csak a fekete szemöldöke. A távolban levő od adom másnak; és az én kedves szomszédnőm lábához borulok.»

EGYVELEG.

* Berlinben mostanában igen sok helyen találtak borostyánkövet s valószínű, hogy a város némely részeiben a borostyánkő csaknem oly mennyiségben található, mint a Balti-tenger partjain.



A CSABANIK (JUHÁSZOK) NYÁJAIKKAL.



ARATÓ LEÁNYOK TÁNCZA.

KÉPEK KIS-OROSZORSZÁGBÓL.

* Bangkok siami város alapításának százados évfordulója alkalmából érdekes emlékermet verettek. Az érem előrészén látható öt siami király képe, a jelenleg uralkodó «Maha Sakrakri» uralkodó család öt tagjé mindannyi, a korukban divatos állami öltözetben s jobbról balra következő egymásután. A mellékepe felett siam nyelvű körirat van: a fejedelmek nevei s ismertebb czimei. A köriraton túl vannak a sugárjelvények, egészen pontosan száz sugár, a száz éves jubileumra emlékeztető. Az érem hátsó lapján a következő siam nyelvű felirat van: «Bangkok első száz éves fennállásának emlékére 1782. apr. 21-étől vasárnaptól, Phrabadi Somdees Phra Buddha Yofá Sulaloky uralkodásának első évétől péntekig, 1882. ápr. 21-én, Phrabadi Somdees Phra Sula Somkla Sow Yuhna, a jelen király uralkodásának tizenötödik évig.» Az érmet Londonban Benson készítette a siami király megrendelésére több mint hater ezer példányban; egyes példányok tiszta aranyból vannak, mások ezüstből, megaranyozott vörös vagy sárga arannyal, továbbá ezüst, ezüstözött bronz s tiszta bronz példányok. A siami királyság előkelői s főbb tisztviselői, kiket a király egy ily éremmel megajándékozott, kötelesek azt nyakukba akasztva viselni, piros s fehér szalagra, a siami nemzeti jelvényre, függesztve.

* Arabi pasáról írják, hogy igen vallásos és jótékony ember. Az egyházi szertartásokat a legkisebb részletekig lehető pontosan megtartja s napoként egész csoport szegényt vendégl meg, habár maga aránylag szegény. A pasa jelenleg 43 éves,

atyja egy egyiptomi «bölcs» volt. Tanulmányait a kairói egyetemen, az El-Azharban (dicsőséges) végezte; azután a katonai iskolába, majd a hadseregbe lépett s az abisszínai hadjárat alkalmával nyerte az ezredesi rangot.

* A postagalambok intézménye Belgiumban, különösen Lüttichben, annyira megerősödött, hogy egész nemzeti sporttá lett. Ez évben április 16-án Lüttichből mintegy 40,000 postagalambot szállítottak vasuton gyakorlatokra, 23-án még többet. Louvièresben 27 ily célú egyet szövetséget alkotott s szakértő férfiakból állandó tanácsot választott.

* Afrikai muzeumot állítat föl a belga király Brüsszelben. A Rue Brederodeban már házat is vettek számára s itt fogják elhelyezni a belga afrikai expedíciók tudományos és ethnográfiai gyűjteményeit.

* Kis hajók számára hasznos segédesszközt találtak ki skót matrózok Peterheadnél, hogy esetleg magas állású viznél is bejuthassanak a kikötőbe. Egyszerűen csöveken át olajt öntenek a tenger mélyébe, mely csakhamar feljő a víz tetejére s azt pár perc alatt simává teszi, mivel a levegő és szél hatását a hullámokra megátolja. Különösen halászok nagy hasznát vehetik e találmánynak.

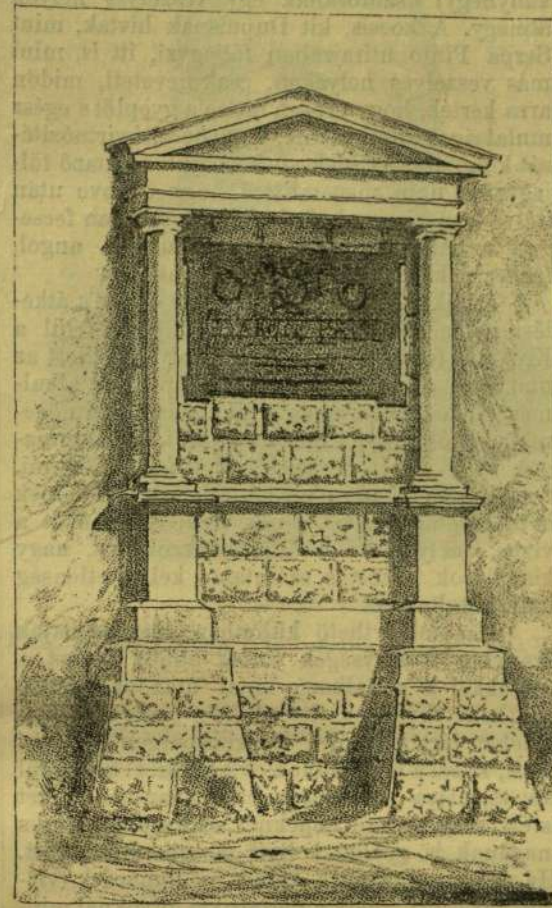
* A francia-angol tenger alatti csatorna. Az Anglia és Franciaország közti tenger alatti csatorna munkálatait tudvalevőleg hirtelen megszüntették, mert aggodalmak merültek föl, hogy háboru esetében a csatorna nem lesz-e veszélyes Angliára.

RÁKÓCZI EMLÉKE.

Zemplénmegye szerény kis helysége Borsi, mint már lapunkban is említve volt, kegyetes ünnepélynek volt színhelye e hó 11-én. Külsőleg tekintve országos nem volt az ünnepély, a milyennek sokan óhajtották. De ez mit sem von le jelentőségéből: mert az ünnepély lényegileg mégis a nemzet ünnepe volt, melyen története egyik legkimagaslóbb alakjának emlékére gyújtotta meg hálája áldozattüzét.

Ama kastély falába, melyben kétszáz hat évvel ezelőtt II. Rákóczi Ferencz született, az említett napon helyezték el a díszes, stilszerű emléktáblát, melynek rajzát ez alkalommal mutatja be lapunk. Az emlék a kastély nyugatra néző homlokfalának legfelső ablaka alatt áll. Ez most a kastély egyetlen lakott része, itt van a gazdatiszti lakosztály. Az emléket aeszthetikai szempontokból helyezték ide, mert a történeti hűség azt kívánta volna, hogy az épület másik szárnyába illesztessék, mely a nevezetes esemény idejében a nők lakosztálya volt.

Az emléktábla jó benyomást gyakorol a szemlélőre. Nem egyszerű, falba illesztett lap az, inkább a falhoz épített kis homlokzat, mely oltárra emlékeztet. Közel két öl magas s két oldalt sugarú köoszlop körüli s fönn csucos tetőzetben végződik, mely kirugó ereszt képez s magát a táblát is védi az idők viszontagságaitól.



EMLÉKTÁBLA A BORSII KASTÉLYON.



DOMBORMŰVEK A BORSII KASTÉLY EMLÉKTÁBLÁJÁN.

HUSZÁR ADOLF MINTÁJA UTÁN RAJZOLTA DÖRRE TIVADAR.



Az emlék hármass homokkötőtalajon és két márványlépcsőn nyugszik. Maga a tábla simára csiszolt vörös márványlap, melyen aranyos betűkkel e fölirat olvasható:

ITT SZÜLETETT II. RÁKÓCZI FERENCZ.

1676. IV. MÁRCIUS 21-ÉN.
EGYES HŰ HAZAFIAK ÉS TÖRVÉNYHATÓSÁGOK
ÁLDOZATKÉSZSÉGÉBŐL
EMELTÉK A SÁTORALJA-ÚJHELYI TOURISTÁK
1881. ÉVBEN.

A fölírás fölött a Rákócziak czimere látható, jobbra és balra tőle két bronzmedaillonnal. E medaillonokat jeles szobrászunk, Huszár Adolf készítette ama minták után, melyeket a híres Wazor által készített Rákóczi-féle emlékéremről vett. Ez érem előlapján II. Rákóczi Ferencz arcképe látható, és pedig a fejedelemtől férfi korából egyik legmegbízhatóbb hűségű és legmesteribbnek elismert arcképe. Wazor az érmen látható évszám idején Drezdában lakván, valószínű,

hogy az emlékérem is ott készült, és pedig még Rákócziak Lengyelország felől történt betörése s a kurucz hadjárat megindulása előtt.

Rákóczi ily érmet aranyból és ezüstből készíttetett, nyilván abból a czélból, hogy azokat ama kor divatjához képest nevezetesebb hívei között kioszssa. Az érem általi propagandacsinalás nagyon szokásos volt az időben s szerencsésnek is mondható, mivel az ily érem kézről-kézre járhat s elterjedvén, többekre lehet hatással, mint például az egy helyben álló szobor. Ujabbban az emlékermet veretése sokkal kevésbé használatos, mint annak előtte volt. Jó modern emlékermet ma igen ritkák, míg a régibb időkben nevezetes ily éremgyűjtemények vannak, melyekben a történeti becs gyakran nagy mértékkel is egyesül s az ily érmet az arcképek, öltözetek stb. ismeretének egyik főforrásává teszi s az izlésre is nemesítőleg hat.

Rákóczi érme, mely az emlék medaillonjainál mintául használtatott, a legszebb s rit-

kasága miatt fölötté becses emlékermet egyike. Vannak közte súlyos arany példányok is, — tizenhét arany súlyu egy-egy darab.

Az érem előlapja, melyen a fejedelemtől arcképe látható, körülattal van ellátva, mely könnyen értelmezhető. Franciscus II. D(e)i G(ratia) Transyl(vaniae) Prin(ceps) Rakoczi dux Confoe(deratorum) R(egni) Stat(uum), — magyarul: II. Rákóczi Ferencz Isten kegyelméből Erdély fejedelme, a szövetszert országos rendek vezére.

Az érem hátlapja három jelképes alakot mutat. Az Igazság balfelől és a meghajlott Törvényszerűség (Legalitas) jobbfelől megoldja a Szabadság bilincseit, amaz a kezéről, ez meg a lábáról. Az Igazság kezében jelvényei láthatók, a mérleg és a kard, míg a földre hajolt Törvényszerűség mellett nyitott könyv látható e szavakkal: Leges Patriae, — a haza törvényei. A Szabadság kinyújtott tenyerén madárka próbálja szárnyait.

A jelmondat, mely e szimbolikus csoport körül olvasható ez: «Dimidium facti qui bene coepit habet», vagyis: Jó kezdet fél siker. A vonal alatt meg van jelölve az alkalom, melyre az érem készült: «Opere liber(ationis) in choato anno MDCCIII. XIV. Junii, — vagyis: a föl-szabadulás munkájának megkezdésére 1703. jun. 14-ikén.

Az emléktábla leleplezése alkalmával kö-

röskörül zöld lombkaszorúkkal, virágokkal és zászlókkal volt díszítve, mely utóbbiak között a háromszínű nemzeti zászlókon kívül voltak sárga-kék színűek is, a Rákóczi-család színei. Az emlék alatt kis virággyűjtemény, rózsabokrokkal, míg maga az emlék mezei virágokkal volt behintve.

A kastélyt környező régi jegenyék közül azokat, melyek közvetlen az emlék előtt álltak, hogy a közönség jobban hozzá férhessen, részint hogy az emlék távolabbról is látható legyen, kivágták.

EGY DÉL-AFRIKAI UTAZÓ ÉLMÉNYEIBŐL.

Déli Afrika nagy része már civilizált vagy legalább a civilizáció némi hatását megérezte. Az angolok, portugálok s az itt nagy számmal telepedett hollandiak (boérok) a partokhoz közel egész kis művelt országokat alkottak virágzó városokkal s még a vadak tartományai közt is van egy pár, mely a kereszténységgel

együtt a civilizációt is elfogadta; ezek közt különösen Mangvato tűnik ki a Krokodil folyóhoz közel, melynek népénél a néger fejedelemhez képest igen művelt és bölcs Khama király a misszionáriusok gyámoltatása mellett az európaiak életmódját igyekszik meghonosítani. Mivel azonban, mint a közmondás megjegyzi, „egy nap alatt nem építették Rómát”, egy pár angol tengerparti telep kivételével valódi művelt lakosokat nem találunk itt, sem pedig a mi viszonyainknak megfelelő társadalmi életet, sőt, mint a zuluokkal folytatott háború mutatta, a művelt nemzettek között egész vad népek is tartózkodnak, különösen a homokos Baines-sivatag környékén, mely a hatalmas Zambesi folyótól délre csaknem egészen a boérok lakásáig terjed s több tekintetben hasonlít a nagy Sahara pusztaságához, bár elég nagy erdősége van s a forrásait itt nem oly nagy. E zord vidék és némely délafrikai néger törzs vad természete okozta, hogy a sok európai telep dacára Afrika e része sem ismeretes eléggé s még mindig vannak egyes területek, hol tudományos utazó eddig még nem járt.

Livingstone óta, ki Afrika több más részével együtt a déli vidékekről is először adott tudományos adatokat a földrajz számára, egyetlen utazó sem szerzett itt oly sok érdemet magának, mint Serpa Pinto portugál őrnagy, ki 1877—1879-ben tett nagy utatban Benguelából kiindulva, sok ismeretlen vidéken haladt át, többek között a négerek közepett egy nagyon művelten és tudatlanul feltűnőleg csaknem szótelen fehér emberfajt is talált, számos nagyszerű vizesét fedezett föl s végül a boérok és zulu földjén át érkezett meg az indiai tengerparthoz. A derék fiatal utazó tehát először onnan indult ki, hol a mi Magyar Lászlónk tette fölfedezéseit s utjának vége a közelebb nálunk járt cseh felfedező, Holubkirándulásával csaknem ugyanaz. Utjáról általánosságban már 1879-ben* megemlékeztünk, midőn arczképét is közöltük, most két kötetben megjelent érdekes uti műveiből közlünk egy pár képet, melyek tulajdonképp utazásának végére vonatkoznak, midőn a vadak területéről már a félművelt népek közé jutott.

Egyik képünk e vidék lakóit mutatja be, a Pretoria környékén lakó kaffereket és boérokat. Mindkét népről az utóbbi években gyakran volt szó lapunkban. A boérok, Dél-Afrika kiváló civilizátorai, erős, egészséges, vallásos és vendégszerető nép, mely baromtenyésztése és földművelése által olykor szép vagyonra tesz szert. Patriarkális életmódjuk és szolid magaviseletük előnyösen különbözteti meg őket sok más gyarmatosoktól s legutóbb az angolok ellenében oly hásszalleg folytatott szabadságharcuk a művelt világ elismerését vívta ki irányukban. Az ő országukban (Transvaal) lakó s nagyrészt szolgálatukban álló kaffereket makateeszeknek hívják s főképp a becsuan törzsekhez tartoznak. Erős, jól megtermett faj, van azonban két rossz tulajdonsága, melyet más kaffereknél nem találunk, a tunyaság és gyávaság; az asszonyok e mellett, mint a mi cigányainknak, szeretik a csillogó ékszereket s különösen nyakukat és karjaikat tele rakják vele. Mindannyian megtanulták a boérok nyelvét, néhány közöttük már némi kis önállóságra is tett szert s ekkor dandvye lesz. A boérokkal együtt laknak vagy tanyákon, vagy városokban, melyek azonban szintén tele vannak gyümölcsös és veteményes kertekkel.

A boéroknak aránylag csekély száma gátolja országuk művelődését. Néhál egész száz négyszög kilométerekre menő területek lakatlanok. Ez a főoka, hogy a különben igen szorgalmas nép a közlekedési eszközökről nem gondoskodik. Az ország magas fekvéséhez — 2000—3000 méter a tenger színe felett — hozzájárulnak még a nagy hegysek s egészen szabályozatlan folyók is, hogy az utazást e vidéken meglehetősen nehéz. Nagyobb utazásra rendesen ökrös szekereket használnak. E szekerek néha 20 láb hosszú s 4—6 láb széles terjedelmes alkotmányok, melyekben egész család és annak butorzata elfér, s elébe legalább 6, de néha 20—30 ökröt fognak be. Minden ökröszekérhez szükséges két kaffer, egyik elől megy, mint vezető, a másik az ökröket hajtja s e zélra 10—14 méter hosszú ostort használ, és pedig rendkívül ügyesen, habár a fehérek még gyakorlottabbak e dologban. A lovakkal is használják e készüléket s nagy gonddal. Egyik képünkön látható, a mint Serpa

Pinto négy lovas kocsiával a Drakensberg (Sárkányhegy) szorosának egy veszélyes helyén átmegy. A kocsi, kit Dupuisnak hívtak, mint Serpa Pinto utirajzában följegyzi, itt is, mint más veszélyes helyeken, csak nevetett, midőn arra kérték, hogy erősen tartsa a gyeplőt s egész mulatságot talált benne, hogy kocsi virtuozitását kimutassa. Érdekesnek tartjuk az utazó följegyzései után megemlíteni, hogy e neve után itélve francia eredetű fickó folytonosan fecsegett s dalolt és pedig összehadarta angol, francia, kínai, sőt magyar szavakat is.

Másik képünk nem kevésbé érdekes átkelési jelenetet ábrázol. Pretorián jóval felül a Krokodil folyóba ömlő Ntuni folyón kellett az utazónak átkelni. Egy egész nap eltelt alkalmas gázló keresésében s akkor is előbb négerekkel próbáltatták meg az átjárót, sőt a csomagok nagy részét ezeknek kellett fejekön vinni. Azután az első pár ökröknek s így vezették be őket a vizbe, melyen kötél által vonszoltatva, nagy kiabálások között s számtalan kellemetlenség után hatoltak át.

Magától érthető különben, hogy e bajok aránylag csekélységek voltak ahhoz képest, a minőkkel a vállalkozó fiatal utazónak előbb meg kellett küzdenie. Ittmár fél-megdig művelt vidéken járt s mint a Drakensbergen (Utrecht alatt, közel a Kapföldhöz és Natalhoz) keresztül tett vonulása mutatja, már európai kényelmet is élvezett. A vad népeknél ökröszekér sincs s magának is gyalog kellett mennie mindenütt. Ha néha csónakokra keltek, a tömérdek víz- és zátany, mely a dél-afrikai folyóknál mindenütt föltalálható, csónakjaikat gyakran felfordította vagy kényszerítette őket, hogy 20—30 ember egy csónakot vállára véve, órákig, néha napokig terjedő küzdelemmel törjön utat az öserdők között. A vidék egészségtelen levegője, a néger harcizs hajlama s némely fejedelmek, különösen Luina királynak ellenséges indulata, Serpa Pinto utazását rendkívül nehézzé tették s nem egyszer forgott életveszélyben. Több száz kísérője közül, kiket nagyrészt Magyar László volt országában, a népes Bihében fogadott fel, az ut végén már csak hét embere maradt s azok között egyetlen egy volt, a hú Ágost, ki mindig mellette volt.

Bemutatjuk e derék néger arczképét is. Sajátos jelenetben van képünkön föltüntetve. Azt hihetők, hogy a hú szolga valami nagy bünt követett el s gazdáját most szenvedélyesen bünteti meg az előtte térdelő férfut. Korántsem Ágost mindvégig hú ember volt s urát életveszélyes megvédelmezte. Bűne, melyért most zokogva kér bocsánatot, egészen másnemű természetű. A derék Ágost ur szeretett szerelmese, s mivel egyszerű tudatlan néger volt, kiknél a soknevelés divatban áll, nem vette tekintetbe, hogy Benguelában szalma-övezet hagyott hátra, hanem feleséget vett Dombában, Quilengubában, a negyediket Cacondában, az ötödiket Huambóban s így még tovább. Innen Serpa Pinto nagy haragra s Ágost ur kétségbeesése, hogy ura elfűt őt. Ig-rt mennyet és földet, s végre is pár hét múlva Jambában ismét elvett egy szép fiatal leányt.

Ágoston kívül egy kecske és egy papagály voltak még Serpa Pinto állandó hú kísérői. Mindkét állat életben maradt, bár teljes egy év volt másfél évre terjedő utazásukban olyan, mely veszélyekkel és végpusztulással fenyegette őket napról napra. E három hú lény volt az egyedüli az ellenséges indulat népek és veszélyes lázt terjesztő természet között, melyekre örömmel tekintett s mind a három gyámoltalan, tetthetetlen nélküle. Serpa Pinto valóban csodálatos utat tett, melynek viszontagságaitól 33 évre terjedő ifjúsága s a tudomány iránt hő lelkesülése nélkül bizonyára visszajött volna, vagy annak veszélyei közt menthetlenül elveszett volna.

A RUTHÉN FÖLSÉGÁRULÁSI PÖR FÖVÁDLÓTTJAI.

A lembergi törvényszék előtt szomorúan érdekes jelenetek folynak le most. A galicizai ruthének vezérfeirái állanak ott, vádolva a hazaárulás és fölségsértés bűnével.

A bíróság előtt álló vádlottak, számra tizenegyen, az osztrák és magyar ruthének legbefolyásosabb és legnépszerűbb vezérfeirái.

Kivált Naumovicz Iván lelkes, a ki az osztrák ruthén intelligencia legtehetségesebb és legtevékenyebb tagjának van elismerve, s ki még a régi egyházi ruthén gárdából származik.

A magyarországi ruthéneknek hírhedt vezérfeirá Dobránszky Ivanovics Adolf, császári királyi valóságos udvari tanácsos, egykor előadó a bécsi udvari császári királyi kancelláriánál, a vaskoronarend harmadosztályú vi-téze, az orosz harmadosztályú szent Anna-rend és az orosz harmadosztályú szent Vladimir-rend biztosa, egy lovagi birtok tulajdonosa s nagy állami nyugdíjban részesülő férfi. 1817. decz. 7-én Rudlejev faluban született Zemplénben, az ősrégi Tomov családból, melynek őse, Tomov-Szova állítólag a X-ik században költözött be Oroszországból s úgy telepedett itt le hazánkban.

Dobránszky atyja is, nagyatyja is pap volt, anyja azonban magyar asszony volt, a Szepesházy családból, s ő általa jutottak a Dobránszkyak összeköttetésbe a magyar nemességgel.

Dobránszky első nevelését szülői házában nyerte, majd Lőcsén, Rozsnyón és Miskolcon járt iskolába, tökéletesen megtanulta a magyar, német és francia nyelvet, végül Egerben elvégezte a bölcsészeti és jogtudományi tanfolyamot, hol nem közönséges szellemi tehetségeknél adta jelét. Ruthén, tót és szerb tanulótársaival szoros viszonyban élt s velők nemzeti és irodalmi társulatot alakított.

Tanulmányai végeztével állami szolgálatba lépett a Szepességen, de ezt csakhamar abba hagyta s a selmeczi bányász-akadémiába iratkozott, melyet kitűnő sikerrel fejezett be. 1840-ben bányatisztvé nevezették ki s 1842-ben a hontmegyei nemesi gyűlésnek volt egyik elnöke. 1846-ben Bécsbe hívta a kormány, hogy ott a bányágy rendezésében és reformjában részt vegyen, a midőn is minden terve jóváhagyatott és elfogadtatott.

1848-ban kezdődött Dobránszkyknak hazaellenes szereplése. A magyar kormány Pestre hívta, hogy tegye le az alkotmányra a hitet; azonban ezt letenni vonakodott s csakhamar nyíltan is föllépett mint igazó a ruthének között s minden erejét megfeszíté az új állami rend elleni oppozícióban. Veszedelemes izgatásai következtében el kellett hagynia az országát, a mikor is Galiciába menekült. De csak kis időre, mert midőn a behívott muszka sereg Galicián át Magyarországra tört, az akkori osztrák kormány Dobránszkyt kormánybiztosnak nevezte ki a muszka seregénél. Rüdiger tábornok mellé volt beosztva s ott is működött az egész hadjárat alatt egész a világosi fegyverletélig, melynél szintén jelen volt. Az ekkor tett szolgálataikért jutalmazta meg az osztrák kormány Dobránszkyt magas kitüntetésekkel és rendjelekkel.

1849 végén Dobránszky Ungvárról lőn kerületi előadó, majd 1851-ben miniszteri biztos Kassán, aztán tanácsos a budai helytartóságnál, később a helytartó tanács nagyváradi osztályánál.

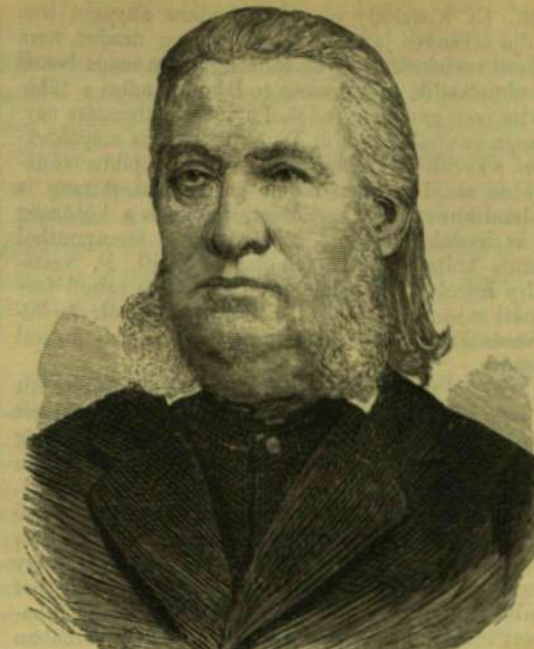
S ilyen mult dacára is megtörténhetett, hogy 1861-ben s ismételve 1865-ben Zemplénmegye egyik kerülete az országgyűlésre képviselőjének választotta! s ő még az országgyűlésen is fel mert szólalni!

1866-ban lett udvari tanácsos s mint referendárius Bécsbe hívatott a m. kir. udvari kancelláriához. Micsoda szolgálattal tehetett e minőségében akkor, midőn az abszolutizmus utolsó harcát vívta az erőre kapó alkotmányossággal, s végerőlködésében még egyszer meg akarta kísérteni a nemzetiségekre appellálni: könnyen elgondolható. De késő volt már és semmi erőlködés sikerre nem vezethetett. Dobránszky ugyan, szolgálatait a vaskorona III-ád osztályú keresztjével ruházott föl, de a kiegyezés létrejöttével el kelle hagynia az államszolgálatot. Nyugdíját, az abszolutizmus többi eszközeivel együtt, az Andrássy-kormány s az országgyűlés többsége, a kisebbség heves ellenzése dacára, megadta; ő pedig viszonzásul, minden erejét és minden idejét ama munkának szentelte, melyről most kezd lehullani a lepel Lembergen.

A mi Dobránszky a magyar, ugyanaz volt Naumovicz Iván az osztrák ruthének között. Tagja volt a bécsi reichsrathnak s akkor a galicizai ruthén nép érdekében tartott beszédei még sokaknak vannak élénk emlékezetében.



DOBRÁNSZKY ADOLF.



NAUMOVICZ IVÁN.



PLOSZCZANSZKI VENEDIKT.

A RUTHÉN FELSÉGÁRULÁSI PÖR FÖVÁDLÓTTJAI.

Naumovicz Koszlovban Galiciában született. Most 56 éves. Tanulmányait Lembergen végezte, részt vett a 48-iki küzdelmekben, s aztán mint egyszerű lelkes békés, de rendkívül tevékeny életet élt egy nemzeti politikai, mint irodalmi tekintetben. A ruthén nép igazi nemzeti hőse gyanánt tiszteli. Most, hogy fogva van, Krakótól egész a Szucsava vizéig úgy beszélnek róla minden ruthén parasztházban, mint valami szentről.

A harmadik fővádlott, kinek arczképét a két előbbiével együtt ez alkalommal bemutatjuk, a ruthének lembergi közlönyének, a „Szlovo”-nak („Szó”) kiadója és szerkesztője. Neve Ploszczanski Venedikt. Galicziában Kalusban született s ma 47 éves. Előbb a „Szlovo”-nak csak munkatársa volt, s a lap akkori szerkesztője és alapítója Dieidzki Bogdan ma a pörben mint tanu szerepel.

A többi nyolcz vádlott a következő: Hrabárné-Dobránszky Olga, Dobránszky Adolf leánya, selmecz-bányai születésű 36 éves. Továbbá: Ogonovszki-Csahrov, a „Rodemiy Lisztok” („Hazai Lap”) szerkesztője 32 éves, hittanár; Markov József, szintén két ruthén lap szerkesztője, 32 éves; Trembizki Izidor, a „Priatelj Ditej” („Gyermekbarát”) szerkesztője, 35 éves; Spunder Iván, földbirtokos 47 éves; Zaluzski Oleksa, földműves; Naumovicz Vladimir bölcsészettan-hallgató és Niczay Apollo, a sztianiszlaui ruthén bizottság tagja.

Ujjában egy Mazur nevűt is elfogtak, ki Dobránszkyknak gazdatisztje volt s kinél tömérdek kompromittáló levelet talált a rendőrség.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az akadémia történelmi bizottsága folytatni fogja azt az érdekes művet, melyet az elhunyt Molnár Aladár megkezdett, Magyarország mult századi közoktatásának történetéről. A jeles tudós egy nagy kötetet irt meg belőle. Most Pesty Frigyes a történelmi bizottság nevében föl hívja mindazokat, kik e munka folytatására hivatottak érzik magokat, hogy dolgozzati tervezeteket mutassák be december elejéig, egy kidolgozott fejezettel együtt. A kit a bizottság a munkával meg fog bízni, annak a Molnár Aladár által hátrahagyott adatokat és okiratokat is rendelkezésére bocsátja.

Pályázatok. A Petőfi-társaság ötszáz franknyi pályadíjat tűz ki a Petőfi szobor leleplezésékor elszavalandó alkalmi költeményre. A pályadíj csak abszolút becsü munkának adatik ki; a művek augusztus hó 15-ikéig a társulat titkárához, Szana Tamáshoz küldendők, Budapest, bástya-utca 11. sz.

A maros-vásárhelyi Kenény Zsigmond-társaság 200 franknyi díjat tűz ki a magyar irodalom történetét az erdélyi nemzeti fejedelmek alatt tárgyaló munkára, mely legalább nyolcz iynyi legyen. Beküldendő a társaság titkárához czimezve, Maros-Vásárhelyre október első napjáig. A mű kiadási jogát egy évig a társaság föntartja magának.

Tóth Ede összes művei. A „Falu rossza” elhunyt szerzőjének három kötetben megjelent összes műveit Aigner Lajos most egy nagy, vastag kötetbe egyesítve is kiadta s ára 3 frt, diszkótésben 4 és 5 frt. Színművei: a „Falu rossza”, a „Toloncz”, a „Kintornás család”, a „Költő szerelme”, drámai töredéke: „Zrinyi Péter”, dalműszövege: a „Névtelen hősök” és költeményei mind együtt vannak e kiadásban, s ezeken kívül életrajz.

A Petőfi-társaság kiadásában 261 lapra terjedő kötet hagyta el a sajtót: „Humoros elbeszélések” czim alatt, írta Bulla János, kit eddig a szépirodalom közönsége költeményei után ismert. A kötetben négy elbeszélés van: „A végzetes szánkázás”, „Libaposta”, „A grófkisasszony fia”, „Szerelmemnek éve”. A kötet ára 1 frt 60 kr, s Aigner Lajos könyvkereskedése útján kapható.

Az Eggenberger-féle könyvkereskedés (Hoffmann és Molnár) kiadásában jelent meg: „Magyar olvasókönyv” közép- és polgári iskolák használatára, szerkesztette Mihály József, I. rész. Mihály József olvasókönyve az eddigiektől, nevezetesen némely hírhedt újabbtól abban tér el, hogy jobb magyar nyelven van írva, a mit nem közvetlen vesz íróktól s a görög-római regék jobban meg vannak válogatva. De nem lehetne-e már végre is megszabadulnunk ezeknek a görög hitmondák s hősegeknek közép-iskoláink alsó osztályaiban való olvastatásától. Ez is a német földről importált utjáték egyike, melyeket újabban honosítottak meg nálunk. Persze a németek, mint árja nép, oldalági őseiket tisztelik a görögökben s úgy használják mondáikat olvasmányul, mint mi a hun mondákat. Mihály J. olvasókönyve a minimura szállította e görög hősegekkel eddig oly tulságig üzdött dunszalkodást; csak az egy argonauták aranygyapju-mondáját adja. Annál jobban dolgozta föl a hun-vagytal hősmondákör egészét Hunor és Magyarról Szent Lászlóig. Jól vannak válogatva a magyar népmesék s népmondák is; bár azt nem helyeslehetjük, hogy a Tompa népmondák s a költői alakból prózába oldja fel. Nagyon jók a leírások a népeletről s a költemények is, általában szólva, jól vannak kiszemelve; helyes, hogy nagyobb részeket nyereségnek tartjuk, bár távol áll attól, hogy kifogástalannak mondhatnók. De nem is oly könnyű jó olvasókönyvet szerkeszteni, mint első tekintetre látszik. Ennek egyik előnye még, hogy nem ad tulságosan fölhalmozott anyagot a gyermek kezébe. Terjedelme tíz iv; ára 80 kr.

A magyarosodás érdekében való eszköz gyanánt kell fölemlitenünk, hogy a munkási és eperjesi egyházmegyei szentszék kebeléből kiküldött bizottságnak fordításában megjelent: „Aranyászaj sz. János liturgiája” kiegyesztve több egyházi énekek, görög-katolikusok használatára.

„Utmutató”. A „Vasuti és közlekedési Közlöny” szerkesztője által „Utmutató” czim alatt kiadott hivatalos vasuti s hajózási menetrendkönyv

ez idei VI. (junius havi) füzeté is megjelent. A füzetben megtalálható a magyar, közös és az osztrák vasutak, a Duna gőzhajózási társaság, az osztrák-magyar Lloyd és több más közlekedési vállalat menetrendje ezeken mindenféle bel- és külföldi utirányzatmutató, több vasuti térkép stb. A tartalmas könyvecske, melyet az utazók figyelmébe ajánlunk, 50 kr-ért kapható.

„Blaha Lázáról” czimű kis füzetke (25 lap) jelent meg, Sziklay János hírlapírótól, ki abban a kitűnő művészú nagy színpadi sikereit visszhangozza, mint népszimfői énekesnőt jellemzi, s az új népszimfűvekről is megemlékezik.

Folyóiratok. A „Századok” juniusi füzeté a történelmi társulat közlekedési ülésén tartotta felolvasásokat közli: Jedlicska Pálnak a pályázaton megdicsért jellemrajzát gr. Pálffy Miklósról; Kosuthányi Ignác fejtegetését a Kerecsényi családról és Thaly Kálmán (szervezője) Lányi Gyula pályadíjat nyert művére; ezenkívül kisebb czikkeket Szadeczky Lajos, Iványi István, Pesti Frigyes, Demkó Kálmán, stb. irtak be. — A „Magyar philosophiai szemle” harmadik (juniusi) füzeté is igen tartalmas, Böhm Károly, az egyik szerkesztő „Néhány újabb kutatás a kísérleti lélektan terén” czimén ismerteti azokat az érdekes méréseket, melyek által a képzelet, érzés s gondolkodás nyilvánulásával gyorsaságát számokban igyekeznek kifejezni. Ezenkívül Bodnár Zsigmond, Nemes Imre, dr. Kiss Áron tollából ad e füzet közleményeket, stb. E vállalatból évenként 6 füzet jelenik meg s előfizetési ára 5 frt. — A Természettudományi Közlöny juniusi füzetében három értekezés van: „Az emberi belférgéről”, befejező rész dr. Örlény László czikkéből; „A hegysek befolyása az éghajlati viszonyokra”, Simonyi Jenőtől; „A pozitív filozofia”, Pasternak és francia akadémiaiban tartott beszéde, Alexander B. fordításában. — A „Figyelő” irodalomtörténeti közlőny juniusi füzetében Abafi Lajos „A göseji Helicon” czimén egy régi irodalmi kört ismert meg a század elejéről, a melyet Horváth Ádám alapított, s tagjai közé tartozott egy Kazinczy Klára költőné is. Csarnátoni Gyula befejezi a magyar óda-költés történetét, melyet a legregibb időkől Vörösmartyig tárgyal. Dr. Badics Ferencz Tóth Lőrincz életrajzát közli. E füzetben is van Csaplár Benedekről Bévai életrajzára vonatkozó adat. — Az Istoczi-féle „12 röpirat” legutóbbi füzeté az országgyűlésen a tiszta eszlári esetre vonatkozó felszólalásokat és a szatmárnégyei kérvény tárgyalásakor mondott beszédeket közli.

Új lapok a vidéken. „Jó barát” czimű ifjúsági képes heti lapot indított meg Szegeden Pósa Lajos. Az első számban két illusztráció van, s közül Borostyáni Nándortól elbeszélést, Herman Ottótól az állatok védelméről szóló cikket, Reviczky Gyulától költeményt. A csinos kiállítás lap előfizetési ára egy évre 5 frt. — Kaposvárárt „Világosság” czimű hetilapot indított Krátky János ismert nevű hírlapíró; a lap politikával egyenesen nem akar foglalkozni. Előfizetési ára 6 forint.

A nemzeti színházban az utolsó operai előadás e hó 17-én volt, a „Hugonották” operával, melyben most Brethol Berta k. a nagyobb hatással énekelte Valentine szerepét, mint első fölléptekor. Az előadásban két Raoul-t hallott a közönség. Gassi tenorista ugyanis, ki még napközben elrekedt, a második fölvonás után már nem birt énekelni. Fölkeresték tehát az öreg Ellingert, kit nyugalmából

* Lásd a Vasárnapi Ujság 1879-ki évfolyamának 36-ik számát.

nem most hívtak először elő kisegítőnek. A törhetetlen tenorista aztán sok taps közt énekelte végig a szerepet. Az utolsó drámai előadást e hó 18-án tartották: előadták Múrai Károly „Az első évfolyam” című kis vígjátékát és „A diplomata” francia vígjátékot. A szinidő augusztus elején érnek véget, miután a szinpad tetemes átalakuláson megy át. A színház hátsó részét újra építik a régi botanikus kert felől, hol utca fog nyílni. Az épület itt is csinos homlokzatot nyer, s több kijárat a szinpadról. Augusztusban ismét több régi eredeti színművet elevenítenek föl, mintán ez tavaly jól sikerült. A megnyitó előadás Vörösmartytól az „Aldozat”, lesz. Ki vannak tűzve: Kisfaludy Sándortól „Dárdai ház”, Szigligetől „Rózsa”, Csáthó Páltól a „Fiatalkor”, Csáthó Sándortól „Első László és kora”, Nagy Ignácztól a „Tisztújítás”, Obernyik Károlytól az „Örökség”, Fáy Andrásztól két egyfelvonásos vígjáték a Kisfaludy Károlytól is egyez.

A budai szinkór előadásainak ugyanaz a bajok, a mi volt mindig. A szinkór darabok nem a fővárosi közönség igényeire való, régi ócskaságok, vagy értéktelen újdonságok. Így nem csoda, ha a közönség Begyó színtársulata iránt is megtartotta óvatosságát. A jobb előadások közé tartozott a „Proletárok”, Csiky ismeretes színműve. Ebben Cs. Szabó Ilka, Temesváryné, Veress, Temesváry és Kendy elég jól megfeleltek szerepöknek. Nagyobb közönség nézte e hó 22-én a „Fatinicát”, az első operette előadását. Két primadonna énekel benne: Peterdiné Orosz Georgina és Erdélyi Marietta, kik a szinkór operette-előadásainak vonzerőt ígérnek.

Munkácsy új műve. Munkácsy nagy szorgalommal dolgozik a Krisztus keresztrefeszítését foltintott nagy művön, melyhez sok tanulmányt, színdarabokat és kartonokat készített eddig. A fő kartont, mely szénnel rajzolva a képet egész nagyságában mutatja, fölajánlotta a budapesti rajztanodának vagy az építő mesteriskolának. Ez a vázlat 5 méter hosszú, 3 méter magas és 40–45 alak van rajta.

KÖZTÉTELEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia első osztályában, Pulszky Ferencnek a második osztályba történt áttétele által, az elnöki hely megürülvén, erre az osztály ideiglenesen Szabó Károlyt választotta meg; azért ideiglenesen, mert a rendes választások három éve most épen végéhez közeledik.

E hó 19-én a harmadik osztály tartott ülést, szakszerű felolvasásokkal. Lengyel Béla először a sósavas hydroxylamin újabb előállítás módjáról értekezett; aztán a fehérmezei mohai (Stefánia-forrás) vizének vegyelemzéséről szóló vizsgálatának eredményét mutatta be. Ez új arctól, alig negyed-óránnyira az Ágnes-forrástól, általában rokon tartalmu savanyviz az amazzal, de vas része több. Végül dr. Hankó Vilmos értekezését terjesztette elő a Szászváros és Algyógy között lévő talajból kivirágzó só elemeiről. — A második előadó dr. Szabó József volt, ki egy ritka ásványt mutatott be. Kapnikbányáról kapta Füzely Sándor bányagyakornoktól. Színe citromsárga. Igen ritka ásvány, mely eddig-él csak két helyen fordult elő, Norvégiaiban és egy szászországi bányában. Kapnikbánya a harmadik lelhely. Az ásvány neve „hevlit”. Kapnikbányán berille együtt fordult elő, a mi lehetővé teszi, hogy ott smaragdot is találjanak.

A Kisfaludy-társaság e hó 21-én tartotta a szinidő előtti utolsó ülést, Gyulai Pál elnöke alatt. Legelőször Ábrányi Kornél tett jelentést a borsi Rákóczi-ünnepéről, megjegyezvén, hogy az nem volt országos jellegű.

A fölolvások sorát Dalmady Győző nyitotta meg, ki fumei kirándulása alatt nyert benyomásait jól meglehetősen hangulatos költeményeket mutatott be. Dr. Heinrich Gusztáv Kisfaludy Sándor regéiről értekezett. Dolgozata két részből áll. Az első Kisfaludy regéinek eredetéről szól, a második a regékét külön-külön tárgyalja. Most csak az első részt olvasta föl. Kisfaludy Sándor regéi minden tekintetben a kor gyermekei. Nemzeti irányuk, romantikus tartalmuk, dalszerű alakjuk — mind a század uralkodó politikai, nemzeti és költői szelleme kifolyásai. Abban a romantikában gyökereznek, mely a múlt század második felében a múlt felé fordította a költők figyelmét. Heinrich kimutatja Kisfaludy Naplójából, hogy a költő már a múlt században át volt hatva attól a hangulattól, melyből utóbb „Regék” fakadtak. Ez irányban megerősítette őt nemzeti és politikai hangulatok, melyek a múlt században a költőket a korabeli román és balladaköltészet, mely neki alakot és stílust szolgáltatott. Regéinek tárgya nem alapszik hagyományon, de ez nem hiba. Hiba azonban, hogy e tárgyaknak oly csekély az epikus mag-

vuk. És Kisfaludy a csekély epikus anyagot sem tudja érvényre juttatni, mert folyton áradoz, nem hőseit cselekedtetni és beszéltetni, hanem maga beszél és elmélkedik, mert ritkán tud komponálni s többnyire igen gyengén indokol s mert jellemzése egyhangú és chablonos. De egyes lyrikus szépségekben, sikerült genrékben s találó epikus vonásokban majd minden regéje gazdag; azért nem is érdemlik meg azt a mellőzést, melyben a közönség és az irodalomtörténet is e történeti szempontból fontos költeményeket jelenleg részesíti. P. Szathmáry Károly „A fejedelmék galambjai” című történeti rajzot olvasott föl, Erdély multjából. A fölolvásokat a nem nagyszámú közönség tetszéssel fogadta.

Végül titkári jelentések következtek. Fölmerült az a kérdés is, hogy Molliének töredékes műveit szintén kiadja-e a társaság; elhatározták, hogy még Molliére költeményeit is, melyek száma ugy sem nagy, kiadják. E költemények fordítását György Vilmos és ifj. Ábrányi Kornélra bízták. Kiss Rezső nagykárolyi tanító Nagy-Károly vidékének népköltési gyűjteményét beküldötte. Gyulai Pál jelentette, hogy a népköltészet gyűjtemény 3-ik kötete néhány hét múlva megjelenik, s hogy Lukács Móricz hátrahagyott iratainak összegyűjtéséhez a nyár folyamán hozzákezdnek. Végül a nyári szünetre a tagoknak jó egészséget kívánt, s ezzel az ülést véget ért.

A technológiai múzeum szervezésére kiküldött bizottság Szalay Imre osztálytanácsos elnöke alatt közelebb tartotta ülést, s elhatározta, hogy a múzeumot már az ősszel megnyitják. Ideiglenes helye a Belemény-kert helyisége lesz, mely már régén az állam tulajdona. A bérlet októberben letelek s akkor az épületeket múzeumunk alakítja át. A gazdasági és erdészeti segélyező egylete e hó 18-án tartotta közgyűlését a Köztelken, Bujánovics Sándor elnöke alatt. A harmadéva alakult egyesületnek már ezer tagja van, de a nyugdíj-intézetet nem lehetett létesíteni, mintán erre csak hat tag jelentkezett. Háromszáz taggal az első magyar biztosító társulat már előnyös feltételek mellett életbe lépett volna. A nyugdíj tervét tehát elejtették s a segélyező ügyet fogják fejleszteni. Az egylet vagyona 18,110 forint; a tagsági díjak hátraléka tetemes. Bujánovics elnök lemondott, s csak ismételt kérelemre maradt meg mégis.

Az állatvédő egyesület e hó 17-én megalakult. Az alakuló gyűlésen Királyi Pál elnököl, s Herman Ottó, ki az egyesület létesítését megpendítette, terjesztette elő az alakító bizottság működéséről szóló jelentést. — A beklüldött 27 íven jelentkezett 447 tag, kik közt 10 alapító. Köszönetet mondott Kammarmayer Károly polgármesternek előzőeken szíveskedésével, a gyűjtőknek fáradozásukért. Megejtetvén a választás, elnök lett Királyi Pál, alelnök dr. Tormay Béla, első titkár Herman Ottó, másodtitkár Schwiedland Jenő, pénztárnok Gammel Alajos, könyvtárnok Fenyvessy Géza, gazda Sebők Imre. Választottak még 6 női és 12 férfi tagot a választmányba. Végül elnök a tagokat az egylet célja iránti lelkesítésre hívta föl.

A tűzoltók országos gyűlése az idén Zala-Egerszegen lesz, aug. 11–15-ik napjain. Az egyletek, melyek netán még nem kaptak meghívókat, a központi rendező bizottsághoz forduljanak Zala-Egerszegen.

A hírlapírók nyudijintézete részére a dunagőzhajózási társulat 1500 forintot ajándékozott, melyet három év alatt 500 forint részletben fizet be. Az intézet összes vagyona május végén 83,000 forint volt. A tagdíjakból havonként 500 forint jön be.

A történelmi társulat felhívást bocsátott ki, melyben figyelmezteti az érdeklődő közönséget, hogy Michel-nek, a nagynevű történetírónak Párisban jul. 20-án emlékszünetet állítanak a múlt világnemzetét, s a talpalatba bevisik mindazon nemzetek nevét, melyek a nagy férfi emlékének felállításához járultak. Magyarország nevének sem lehet hiányozni ott, hol a nagy szellem tiszteltetve van szó. Az adományok a társulat pénztári hivatalába (Erzsébet-tér 9. szám) küldendők, még pedig oly időben, hogy azokat jul. 9-ikére Párisba lehessen küldeni.

A párisi magyar egylet tagjai a napokban tisztelegtek Beust grófnál, hogy a távozó nagykövet előtt kifejezzék az egylet meleg rokonszenvét. Bertha Sándor tolmácsolta az egylet érzelmeit. Beust megköszönte a ragaszkodást s elmulattotta, hogy Budapestben mily jól érezte magát mindig. Örömet fejezte ki, hogy a magyar földhöz fűződő kellemes visszaemlékezéseit az egylet viszonozza. Beszédét a magyar szavakkal fejezte be: „Szerencsét Párisban! Éljen a magyar egylet! Éljen a haz! Éljen a király!” Ekkor

a cigányok elhúzták a gróf egy zeneszerzeményét. A tisztelgés után, mely a kertben ment végbe, a gróf meghívta a tisztelőket egy barátságos pohár borra. Lederer egyleti titkár rövid felkötőszót mondott magyarul, melyre a gróf szintén azt felelte: „Éljen a magyar egylet”. A gróf hosszabban társalgott egyes tagokkal.

A londoni magyar egylet kezelő választmánya magyarul és külön egy kis füzetben angolul is kiadta mult évről szóló jelentését, melyből fölemlítjük a következőket:

Az egylet a lefolyt évben 131 magyarországi és 169 ausztriai egyént segélyezett, ezenkívül 169 egyént vasúti jeggyel látott el. Az egyesület köszönetet szavaz a „Baron Oxy” gőzös tulajdonosainak a „Great Eastern Railway” kivándorlói felügyelőségének, mert mérsékelt árú menetjegyeket bocsátott az egylet rendelkezésére. A királyné 6 selymre 25 font sterlinget, Zichy Géza gr. 20 fontot, Walthier Gyula 5 gr. Széchenyi Dénes 3 fontot ajándékozott az egyesületnek. Az egylet a lefolyt évben 1314¹/₂ font sterlinget vett be. Segélyezésekre 156 fontot adott ki. Hivatalos helyisége Londonban 66-a Great Russell Street W. C. alatt létezik.

A new-yorki magyar társalgó és önszegélyező egylet felhívást intéz a magyar közönséghez, a távol levő magyarok nevében, s magyar könyveket kér.

„Kérünk titeket, — ugymond, — segítsetek, könnyítsetek a magyarságot idegen földön s tartani, azáltal, hogy szellemi és anyagi táplálékot nyújtotok. Hiszen mindenkinek van egy-két könyve, melyet nélkülözhet. A new-yorki óriási szabad könyvtárban rendelkezésre áll minden embernek minden nyelvű könyv, csak a magyart kell nélkülözni.” A „Függetlenség” szerkesztősége vállalta el a központi gyűjtést és a könyveket hirtalig nyugtázní fogja. E szerint tehát az adakozó minden pénzbeli költségtől meg leend kímélve.

MI UJSÁG?

Mátyás király szülőháza és szobra. Kolozsvárt városi bizottságot alakítottak, hogy Mátyás királynak az Ó-várból levő s jelenleg kaszárnnyal szolgáló szülőházát emléktáblával jelöljék meg. E bizottság Szabó Károly érdemes tudósának a határozott nyilatkozatára, hogy csakugyan az a nagy király szülőháza, azt ajánlja, hogy ne csak emléktáblával láttassék el a ház, hanem a város irjon fel a kormányzatnak, hogy az esetben, ha a város a házat ingyen átengedi, hajlandó-e azt stilszerűleg átalakítani, s abban péld. az erdélyi múzeum régi-ségtárárt elhelyezni, s egyáltalán ama házat állami felügyelet alá venni. Ezenkívül azt ajánlja a szakosztály, hogy országos gyűjtést indítsanak egy Kolozsvárt emelendő Mátyás király szobor felállítására.

Kazinczy Ferenc széphalmi mauzoleuma. Az akadémia igazgató tanácsa, melynek gondjára van bízva Kazinczy széphalmi sírja és mauzoleuma, fölkérte gr. Lónyay Menyhért elnököt, gróf Andrássy Gyula igazgató tagot és Fraknói Vilmos főtitkárt, hogy a mauzoleumot szemléljék meg és a netán szükséges intézkedések iránt javaslatot tegyenek. Ezek e hó 14-én látogatták meg Széphalmot s arról győződtek meg, hogy egy nemes görög stílusban emelt mauzoleumot, mint a környék díszes parkját a legjobb rendben tartják. A mauzoleum belsejében fogják elhelyezni Kazinczy márvány mellszobrát, üveg szekrényben némely kéziratát. Az előcsarnok falába Kazinczy domborművű arcképét illesztik, a homlokzatot pedig ez lesz a felirat: „Kazinczy Ferenc emlékének emelte a nemzet.” A sír, melyben Kazinczy és nejeinek hamvai pihennek, díszes vasrácsoszáttal fog körülvétni. Végre szóba jött, hogy a Kazinczy-alapból a sárospataki gimnáziumban jutalomdíj tűzessék ki, a mely évenként a széphalmi mauzoleumban adatnék ki, hogy a nagy hazafi utolsó lakóhelyén a hazafiai erőnyekre, a nemzeti nyelv szeretetére buzdítsassék az ifjú nemzedék.

A Petőfi-szobor talapzatához való manthauseni gránitkövek megérkeztek, s remélhető, hogy július folyamában föl is állítják. A szobor leleplezése szeptember első napjaiban lesz.

Jókai háza. Jókainak a stáció-utcában levő háza kisajátítás alá kerül, a városi hatóság a házat, annak udvarát és dolgozó szobáját lefélénykéztette s azokat sokszorosítottan fogja. A dolgozó

szobáról felvett fénykép után Pállik Béla festőnk egy nagyobb festményt készít.

Kriza-ünnepély. A kolozsvári unitárius főtanoda ifjúsága Kriza Jánosnak, a székel népballadák összegyűjtőjének nagy-ajtai szülőházát emléktáblával jelöli meg. Az ünnepélyes leleplezés július hó 30-án lesz s abban a főtanodai igazgatóság, az egyházi tanács is részt vesz. Az emléktáblára Nagy Lajos tanár ír emléksorokat. Az ünnepély alkalmából a rendező bizottság díszes emléklapot fog kiadni, mely Kriza néhány kiadatlan költeményét s életrajzát is közli.

A szombathelyi püspöki székre Könygmayer Károly kanonok és országos képviselőt emlegetik, a vasvári káptalan tagját, ki egykor gr. Bathányi Lajos miniszterelnök bizalmát bírva, a későbbi rendszer alatt az előmenetel beárlult előtte.

Bertha Sándor hazánkba érkekes francia nyelvű előadást tartott közelebb Párisban, a Ruyterteremben (rue Royale, Conférences a vingt langues), hol felváltva husz különböző nyelven szokat felolvasni s melyben azelőtt két héttel Bertha Sándor magyar nyelven is értekezett a magyar irodalomról. A jelen alkalommal a magyar zenét választotta tárgynul, melyről mint szakember sok érdekeset mondott, előadva a magyar zene eredetét, történetét és sajátos vonásait, mindezt igen szép, választékos francia nyelven. A nagyszámú közönség élénk tetszésnyilvánításokkal kísérte előadását. Szavaihoz illusztrációval szolgált a Putnok cigánykvartettje, melynek kitéző játéka még emelte az előadás hatását, melyről párisi lapok, jelesen a Moniteur Universel, nagy elismeréssel nyilatkoznak. Az ilyen irányú előadásoknak hazánk, nemzeti irodalmunk és művésztünk népszerűsítése érdekében csak örülni lehet.

Magyar távirati iroda. A magyar hírlapirodalom fejlődését mutatja, hogy most már önálló magyar távirati iroda is lesz Budapesten a jövő hótól kezdve. Eddig ugyanis a budapesti hírlapok mindig a bécsi Correspondenz Bureau után kapták távirataikat, még pedig — a legtöbbet éveket kivéve — németül. Tehát e tekintetben egészen Bécsre volt utalva a magyar hírlapirodalom. Az önálló magyar távirati irodára Maszák Hugó és Eggesy kaptak engedélyt.

Kirándulás az Al-Dunán. Az írók és művészek társasága a jövő hóban kirándulást rendez az Al-Dunán egész a romániai határig.

Jul. 17-én esti 9 órakor indulnak külön gőzhajóval reggel 5 órakor érkeznek Bajára, honnan csakhamar tova mennek, hogy 18-án d. u. 4 órakor már Újvidéken lehessenek, hol esti 9 órakor hangversenyt rendeznek; éjjel tova mennek, s július 19-én reggel 6 órakor Belgrádnál kötnek ki; 10 órakor visszatérés Zimonyba, 12 órakor megérkezés Pancsovára, délután az új telepítvényes községek megtekintése; 6 órakor tovább utazás; éjjelre megállapodás Bazás mellett. Július 20-án reggel 5 órakor indulás Orsovára, hová 10 órakor érnek, aztán a Vaskapun keresztül Turn-Severinig folytatják az utat, s d. u. 5 órakor vissza Orsovára, kirándulás Ada-Kale szigetére s a korona-kápolnához. Ezzel megválnak a gőzhajótól. Július 21-én vasuton mennek a Herkules-füldőbe, hol este hangversenyt tartanak; jul. 22-én reggel 7 órakor indulás külön vonaton Temesvárra, megérkezés délen, este pedig hangverseny. Július 23-án délen Szegedre érnek, este hangverseny; jul. 24-én 9 órakor Kecskeméten lesznek, onnan délután jönnek el, rövid ideig Nagy-Körösnön is időznek s onnan egyenesen Budapestre. A kiránduláson csak az írók és művészek társaságának tagjai vehetnek részt. Az utazási költségek díja 22 forint. A hangversenyekeket mindenütt helybeli jótékony cselekedetek. A kirándulás iránt nagy érdeklődés mutatkozik.

A tiszai-eszlári eset az izgalom és az izgalomhajtású gazdag forrásává lett, mióta — e hó 18-án — egy holttestet fogtak ki Tisza-Dadánál, melyről kiderült, hogy semmi esetre sem lehet az eltűnt Solymosi Eszter, de a ruha rajta csakugyan a kutatót leányé. Ebben a rejtélynek egy újabb bonyolalma mutatkozik, melyről nem lehet még tudni, hogy szólan hol gyökereznek. Annál fantasztikusabb módon kutatják a lapok, s annál nagyobb gyanuval magyaráztatják Tisza-Eszlár környékén, hogy az izgatottság napról napra növekszik, s a hatóság intézkedett, hogy idegen emberek csak alispáni engedéllyel mehessenek Eszlár környékére. A törvényszék az újabb fordulat következtében tovább folytatja a nyomozásokat, s keresteti azokat a halászatokat, kik a holttestet a vízben megtalálták

Egy drágakő hazánkban. Krenner József, a múzeum ásványtani osztályának tudós őre arra az érdekes fölfedezésre jött, hogy az ugynevezett részmaragd (aschirrit vagy dyoptas), melyből az oroszok drága amuletteket és ékszereket viselnek, hazánkban is kigiz pusztaikon, továbbá az Ural és Altai közt a az Altynszu folyó mellett találják. Krenner a részmaragdot a harmadik és negyvenes években kiadott ércdarabokban találta meg, egészen élénk, gyönyörű zöld kristályokban.

A „Jogtudományi Közlöny” június 23-iki (25-iki) száma következő tartalommal jelent meg: A magyar ügyvédség reformjához. Dr. Dell'Adami Rezső budapesti ügyvéd. — Házaságkötés egyházi és polgári jog szerint. Közösülés egyházi és hazai kuttók nyomán. Dr. Kovács Gyula budapesti ügyvéd. — Törvénykezési Szemle: Mily joglépéseket tehet a zárlat által jogaitól sértett harmadik személy? Pap Sándor nagy-ajdai ügyvéd. — Teleszky István. — Egy felújítási átvény. B. F. től. — A végrehajtási törvény 168-dik §-ához. Domitius László. — Melléklet: Családi határozatok. — Esküdt szék levelek. — Különfélék.

Előfizetési felhívás.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése június hó végével lejárt, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Lapunk előfizetési ára:

Félférr:	
A Vasárnapi Ujság.....	frt 4.-
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónika”-val együtt.....	5.-
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok.....	6.-
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónika”-val együtt.....	7.-
Negyedévre:	
A Vasárnapi Ujság.....	frt 2.-
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónika”-val együtt.....	2 50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok.....	3.-
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónika”-val együtt.....	3 50

A Politikai Ujdonságok terjedelmét újabbban „Magyar Gazda” cím alatt két-hetenként megjelenő képes gazdasági melléklettel bővítettük.

A „Világkrónika” szintén bővített terjedelemben jelen meg, hogy állandóan nagyobb elbeszéléseket és regényeket is nyújthasson olvasóinak. Így a mult év egész folyamán keresztül közölte Verne Gyula a kintő franczia író „Jangada, nyolcszáz mérföld az Amazonon” című érdekesítő regényét 50 képpel illusztrálva, s a jelen évi folyamán közli ugyan-csak Vernének legújabb illusztrált regényét „A Robinsonok iskolája” ezimel. — A Világkrónika ezen felül, mint hetilapjaink közleményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi átalánosabb érdeklő eseményeket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerű nyelven irt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be; közöl tájékoztató cikkeket, utirajzokat, nép és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket. A hazai és külföldi közérdeklő mozzanatokról, találmányokról fölfedezésekről, úgy szintén mulattató apróbb közleményeket, közhasznú tudnivalókat stb.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz. a.)

A Franklin-társulat hírlap-kiadóhivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) megrendelhető:

„Képes Néplap és Politikai Híradó” a legolcsóbb újság a magyar nép számára.

A Képes Néplap félre..... 1 frt.
A Képes Néplap a Világkrónikával együtt..... 2 frt.

A „Világkrónika” legújabb számai következő tartalommal jelentek meg:

25. szám: A Robinsonok iskolája. Verne Gyula regénye. (Képpel.) — Garibaldi bevonulása Nápolyba. — A zsidóit lözések történetéből. (3 képpel.) — Garibaldi az olasz és magyar dalban. — Garibaldirol.
26. szám: A Robinsonok iskolája. Verne Gyula regénye. (Képpel.) — A lázadás vége. — II. Rákóczi Ferenc és anyja (Két képpel.) — Panaszos ének 1797-ből. — Egy fejezet a történet. — Fenyegető lőporraktár. — Látogatás Csetevájánál. (Képpel.) — Ruha adja a tekintélyt.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: HAJNAL ÁBEL, békési lelkész, a békési ref. egyházmegyének hosszú ideig esperese, a protestáns papok egyik kiválója, 82 éves korában, Békésen. — KONCZ FERENCZ, Budapest fővárosának 1868 óta aligyeze, tevékeny férfi, 48 éves korában, rákos-csaba birtokán. — LUKÁCS TIVADAR, nagybányai prépost, 54 éves korában, Budapest. — SZIKSZAY LAJOS, a nagykőrösi népbank egyik alapítója és hosszú időn át vezérigazgatója, 45 éves korában. — KÜRTHY KALMAN, honvédfőorvos, Máramaros-Szigeten, 41 éves korában. — LAUSCH LÖRINCZ, szári plébános, 46 éves korában. — DRAGON JÁNOS, m. kir. nyugalmazott pénzügyi tanácsos, 68 éves korában, Budapest; ugyanitt TARKOVICH BELA, m. kir. központi pénzügyi tisztviselő, 28 éves korában. — KOCH MIHÁLY, ügyvéd, a nagykiszai takarékpénztár nyug. felügyelője, 73 éves korában, N.-Kanisán. — CSILLERY JÓZSEF, földbírtokos, 72 éves korában, Czeccen. — LIPP KÁROLY, barsmegyeri főpénztárnok, Léván. — POLGÁR KÁROLY, haraszi földbírtokos, 66 éves korában. — TORÓK SÁNDOR, a szabadságharcban honvéd főhadász, a bányai-hunyadi kaszinó könyv- és pénztárnoka, 53 éves korában. — MUTISAM FERENCZ, a 14-ik huszárezred számvevő főhadnagya, Aradon. — LUTTENBERG FLÓRIS, székesúti (Sopronmegye) községigazgató, 59 éves korában. — SZILLY ALAJOS, kolozsvári képzett kereskedő, Lindenesében. — PANDY JÁNOS, nagykőrösi földbírtokos fia, 23 éves korában. — PAPP FLÓRIÁN, okleveles gyógyszerész, M.-Szigeten. — KONCZOL DÁNIEL, törvényszéki irodavezető, 69 éves korában, Szeged. — MUSKÓ GÁBOR, a szegedi királyi ügyész három éves fűcskaja. — MYKOVSKY JENŐ, Myskovsky Viktor tanár s ismert író legkisebb fia, Kassán. — HUSZKA ANDRÁS, hivatalnok, 54 éves, DONAISZKY EDE, iparos, 48 éves, KEMÉNY GYÖRGY, gazdag magánzó, 72 éves korában, Budapest. — TILLY NÁNDOR, nyug. tábornok, 64 éves korában, Pozsonyban. — CSEREMNA PÉTER, temesvári, nyug. főkapitány, Buzián.

ÖZV. BEZERRÉDI LÁSZLÓNÉ szül. Verebi Végli Angela, a fővárosban tisztelt urnó, 56 éves korában s holttestét a kámi sírboltba szállították. — GRÓF CZIRÁKY ANTALNÉ szül. gr. Esterházy Alice, csillagkeresztű hölgy, 32 éves korában, Budapest; holttestét a fehérmegyeri Bőrgöndre szállították. ÖZV. KELCZ GYULÁNÉ szül. Szencsényi Zsófia, széleskőri rokonság tagja, 42 éves korában, Budapest. — ÖZV. B. BABARCSY KALMÁNÉ szül. Forgách Matild grófnő, Sopronban. — HELLVIG SÁNDORNÉ szül. Beck Katalin, a körmöci bányahivatal főnökének neje. — MAROITAY MAROIT, Margitay Dező ismert író és Tihamér festő nővére, kit a családon kívül jegyese is gyászol. — TUCSAS JÁNOSNÉ szül. Kopár Margit, 86 éves korában, Szamosújváron. — KISS KÁROLYNÉ szül. Plachy Ágnes, a Buda melletti Mátyás ref. lelkészének 58 éves neje. — DAVID ZSOMONDNÉ szül. Gál Ilka, 22 éves korában, Aljárán, Erdélyben. — SZAPFANOS GÁBORNÉ szül. Knežovic Julia, mérnök neje, Solton. — REISS NÁNDORNÉ szül. Korb Anna, vasuti tisztviselő neje, 39 éves korában. — TERRAY BELÁNÉ szül. Kiss Ida, 27 korában, Dobosinán. — KATÓ MIHÁLYNÉ szül. Salamon Jozefa, 41 éves korában, Debreczenben. — KERNHOFER LÖRINCZNÉ, szül. Welter Mária, gazdag iparos neje, 49 éves korában, Budapest. — CSUTHY AMALIA, Csuthy Zsigmond ref. lelkész leánya, Kájdácson. — MATYS ISMA, 16 éves korában, Budapest.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Némi észrevételek. L-w két költeményének fordítására. Érdekel olvasunk e — mint hisszük — nyilvánosságra nem is szánt, legutóbbi helyes észrevételeket. Fájdalom, hogy az első költemény fordítója nincs már köztünk, hogy vele közölhetnők. A másikkal, alkalming közölni fogjuk. A magunk részéről csak annyit jegyzünk meg, hogy oly műfordítást alig tartunk lehetségesnek, mely ily finom s ily szögig igényeket minden pontban megfelelően.

A szerelem édes csókja. Hogyan képzeli azt, hogy a lány róza-ajka „mint a villám egy olvadó rácsotok hintó ajkaira”? Hogy olvad rá a villám az által ért tárgyra? Ilyen képtelen kép több is van a költeményben s tartalmaiban s csak áradószabán gazdag költeményben.

Dalinnepen. A költemény nem emelkedik fölül az iskolai színvonalon. Közlélet nem látunk lapunkban indokoltak.

M. Nem rajzoló embernek rajzot tervezni: nagyon bajos dolog. Épen olyan, mintha nem poéta ember arra



Baltistai katona. (A „Világkrónika”-ból.)

ELŐFIZETÉSI FÖLHIVÁS BUDAPESTI HIRLAP

ezimü politikai napilap

1882-ik évi julius—decemberi folyamára.

A „BUDAPESTI HIRLAP” a legolcsóbb fővárosi politikai, gazdasági és szépirodalmi napilap, megjelenik minden nap, tehát hétfőn és ünnep utáni napokon is 12—16 oldalnyi tartalommal.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egy évre 14 frt. Negyedévre 3 frt 50 kr.
Félévre 7 frt. Egy hónapra 1 frt 20 kr.

Beosztása figyelemmel van arra, hogy a politika, a társadalom, a művészet, az irodalom s a **közönség mindennemű érdeklődésének köre** arányosan képviselve legyen benne. A közintézetek, a nyilvános társaságok, a hatósági élet és a magánszórakozás szolgálatában egyaránt kíván a „Budapesti Hirlap” buzgólkodni. Tekintettel van azonképen arra, hogy a család minden tagja, a komolyabb férfiak és a gyöngédebb izlésű hölgyek egyaránt találjanak benne magoknak rovatot: oktató, mulattató s ismeretterjesztő közleményeket.

A „BUDAPESTI HIRLAP” politikai magatartásának irányzója a magyar nemzeti érdekek ápolása mindenek felett.

A „Budapesti Hirlap” pártkötélkebe semmi körülmények között nem lép, de sőt fentartotta magának minden oldallal szemben a **nemzeti érdekek, a magyar politika igazainak**, a maga szabad és független meggyőződése szerinti hangoztatását.

A magyar kultúra védelmének harcossai a lap dolgozó társai, méltányosak a törekvéssel, intők a mulasztással, kiméletlenek a rosszakarattal szemben.

E mellett elsőrendű gondja a szerkesztőségnek, hogy a Budapesti Hirlap-ban a lap olvasói oly közlőnyt kapjanak kezükbe, mely a versenyt minden tekintetben bármely belföldi vagy külföldi lappal fölvehesse, az összehasonlítást kiállja, kiállja ugy közleményeinek gyorsasága, hitelessége és kimerítő volta, mint íróinak kvalifikációja tekintetében.

Irányunk helybenhagyása, fáradozásaink megjutalmazása gyanánt áll mellettünk az a példátlan felkarolás, mely a magyar hirlapalapítás történetében hasztalan keresi párját, mely egyévi fennállás után a „Budapesti Hirlap”-ot a legolvasottabb magyar napilapok sorába emelte, s melyért a lap szerkesztősége örök hálára kötelezettnek érzi magát díszes közönségével szemben.

Azért fordulunk bizalommal a tisztelt olvasó közönséghez és kérjük becses támogatását vállalatunknak, mely hivatva van arra, hogy hazánkban a hasonló **német vállalatok** kártékony elszaporodásának hathatósan útját vágja.

A „Budapesti Hirlap” íránczikkeit rendesen írják
Kaas Ivor báró és Rákosi Jenő.

Egyéb gazdag közleményei mellett közöl a lap rendesen egy-egy érdekesítő regényt a legjobb szerzőktől, eredetit és külföldit felváltva. Így legközelebb gróf Teleki Sándornak „Garibaldi alatt” czimü rendkívül érdekesítő emlékiratát.

Az előfizetési pénzek a „BUDAPESTI HIRLAP” kiadóhivatalához (Kalap-utca 16. sz.) küldendők.

Csukássi József, Rákosi Jenő

a „Budapesti Hirlap” kiadó-tulajdonosai.

615

Csukássi József

a „Budapesti Hirlap” felelős szerkesztője.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent:

MAGYAR CSÓDTÖRVÉNY

1881: XVII. TÖRVÉNYCZIKK.

AZ ÖSSZEHASONLÍTÓ JOGTUDOMÁNY IGÉNYEINEK LEHETŐ FIGYELEMBE VÉTELÉVEL.

Dr. HERCZEG MIHÁLY.

I. RÉSZ: ANYAGI JOG.

Ára füzve 1 frt 60 kr.

Ára füzve 1 frt 60 kr.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, egyetem utca 4-ik szám.)

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent:

THIBAUT M. A.

Uj magyar-francia és francia-magyar

ISEB-SZÓTÁR.

Két kötet.

I. kötet: Francia-magyar rész. (16-rét, 434 lap.) Füzve 1 frt 20 kr.
II. „ Magyar-francia rész. (16-rét, 400 lap.) Füzve 1 „ 20 „
E két rész egybe, félbörbe kötve . . . 3 „ — „



Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre --- 6 „
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 3 frt
félévre --- 4 „
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt
félévre --- 3 „
Külföldi előfizetésekre a postai
meghatározott viteldij is eszandandó.

27-ik szám 1882.

BUDAPEST, JULIUS 2.

XXIX. évfolyam.

SIMOR JÁNOS

ESZTERGOMI BIBORNOK-ÉRSEK.

JUNIUS 29-én mult huszonöt éve, hogy a püspökké avató olajat fölvevé, a ki ma Magyarország első főpapi székén ül. 1857-ben szent Péter-Pál napján kreáltott püspökké Magyarország herceg-primása, az esztergomi egyházmegye érseke, a biboros főpap, Simor János. Ennek jubileumát ünneplék meg ez évfordulón Esztergomban.

A jeles főpap megelégedéssel tekinthet végig eddig befutott pályájára, a minőhöz sok milliók közül egynek ha jut hasonló. Szegény mesterember fiából emelkedett föl a magyar katolikus egyház első papi székére, hercegi rangra, arra a méltóságra, melyet hazai közjogunk is a legfényesebbek közé soroz; nagy befolyással, hatalommal, de egyuttal nagy kötelességekkel is ruház föl.

A jubiláló főpapnak nemzete jó lélekkel állíthatja ki a bizonyítványt, hogy ő állásának s a vele járó nehéz kötelességeknek becsületesen megfelelni igyekezett, s midőn őt ama előkelő székbe ülteté, nem esett méltatlanra az uralkodó választása.

Simor hercegprimásra mindenkor ugy fog gondolni az utókor, mint méltó utódjára amaz egyházi fejedelmeknek, kik csöndes, zajtalan működésükben, mint az egyház férfiaihoz illik, saját hatáskörükben áldásai voltak nemzetüknek s a kezükbe letett nagy eszközöket hazájuk és embertársaik javára igyekeztek fordítani. Akár mint egyházfőt, akár mint a művészetek és tudományok barátját, akár mint embert és emberbarátot tekintsük, mindenütt olyanakk fogjuk őt találni, a ki méltó betölteni ama fényes állást, melyre hivatott. Egyház, iskolák, jótékony-sági és műintézetek érzik áldásos kezét, mely, mint a harmat, csöndben, mondhatnók titokban közli áldásait, — s midőn állásánál fogva a magyar katolikus egyház első papjának nevezsük, hozzá kell tennünk, hogy az emberszeretnek, a humanizmusnak is első papja ő, s hogy az ország első áldozára első áldozár ott is, a hol a népnevelés, a kultúra oltárát várják a nagylelkűek áldozatát.

E sorok czélja, miután a derek főpap élet-



Simor János
Bibornok-érsek.